

#333 • DECEMBER • ÅRGÅNG 30 • PRIS: 100 KRONOR • SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

SITUATION

S T H L M

SIW MALMKVIST

På nyårsafton fyller Siw Malmkvist 89 år och kan se tillbaka på en sjuttioårig karriär. Som alltså pågår. På julafton är hon värd i SVT. Men stressar inte så mycket över stearinljuset som skall tändas.

SBAB!

**Tack för att du
öppnar dörren för
de som saknar en.**

SBAB stödjer Situation Sthlm på flera sätt i syfte att bidra till en bättre tillvaro för de människor som lever i hemlöshet i Sverige idag.

Tack för att du också gör det!

INNEHÅLL

#333
December 2025

8 Simmande lucia

Trettio år av tärnor, klor och stearin på Forsgrenska badet.

14 Till minne: Pia Sjögren

Sålde Situation Sthlm och doku-
menterades av Tom Alandh.

32 Mat i hemlöshet

Utan möjlighet att välja själv –
när maten blir ett utanförskap.

38 Gatuplanet

Naloxon och LARO har minskat
dödliga överdoser.

44 Jhon Allan

Tredje egenproducerade ep:n
med ett popkalas av organiserat
kaos.

ALLTID I SITUATION STHLM

6. Min Plats
17. Krönika
47. Korsord
48. Dåtid Sthlm

20 Siw Malmkvist

Inte sedan sextiotalet har Siw Malmkvist haft så här
mycket att göra. Hon bor kvar i samma stadsdel som
där hennes första lägenhet låg. Och trots ett kroniskt
dåligt självförtroende har hon en sjuttioårig karriär
att se tillbaka på. Som alltjämt pågår. På julafton är
hon värd i SVT. På nyårsafton fyller hon 89 år.

INGEN REKLAM

MALMQVIST

Stavningen av efternamnet på brevlådan
på dörren är inte densamma som på hennes
skivomslag. När karriären tog fart och hon
började skriva autografer var det enklare att
stava med w och kv, inte v och qv.

Rekordmånga akademiker är med i a-kassan.

Gör som över 800 000 andra och trygga
lönen med **Akademikernas a-kassa**.

A-kassan är en **framtidsförsäkring**. Med den
kan du känna trygghet genom hela arbetslivet.

Om du känner dig lite osäker på omvärlden med kris, lågkonjunktur
och räntor kan det vara tryggt att försäkra lönen. Hos oss kan man
vara medlem oavsett yrke och bransch, anställd eller företagare.

Läs mer och bli medlem på
akademikernasakassa.se

ULF STOLT, CHEFREDAKTÖR

Siw Malmkvist, mat och simmande luciatåg

För några dagar sedan la SVT Play ut de två sista filmerna – *Det sköra livet*, del 1 och 2 – av de sammanlagt fem filmer som Tom Alandh gjorde med Pia Sjögren mellan åren 2001 till 2020.

Pia Sjögren avled tisdagen 11 november på Karolinska sjukhuset efter en längre tids sjukdom. Pia Sjögren var en del av Situation Sthlm från slutet av 90-talet då hon sålde tidningen på Karlaplan.

På sidorna 16-17 finns ett uppslag till hennes minne med texter av bland andra Tom Alandh.

När Siw Malmkvist ringde tillbaka med lite synpunkter efter att ha läst intervjuartiklen var hennes främsta invändning att det var för många svordomar.

– Jag vet att jag svär jävligt mycket, men det ser illa ut, så det får du ta bort.

Och hon tyckte att texten var för lång. Ingen kommer att orka läsa den. Hon ville att saker skulle bort. Men när vi talat en stund och saker fått landa lite så var det inte så illa ställt som det först lät.

Nu var hennes oro mest om det skulle stå

någon och sälja tidningen utanför hennes lokala Ica-affär som hon skulle behöva passera och se sig själv på omslaget.

DET HAR LÄNGE varit en sanning att ingen äter så mycket julmat i december som hemlösa personer. En ny studie från Marie Cederschiölds högskola, "Att äta utan hem – hur personer i hemlöshet upplever mat och måltider", visar att det till stor del handlar om villkorad mat, tacksamhet, ett överskott av mackor och förlorade valmöjligheter. Läs Maria Hagströms reportage på sidan 32.

Det simmande luciatåget på Forsgrenska badet firar trettio år på ytan, nu tändas tusen LED-lampor på Medborgarplatsen och en ny typ av muralmålning växer fram på Maria Prästgårdsgata.

Jhon Allan är ett popkalas av organiserat kaos, teatergruppen Specksgatan sätter upp "Sneaky Fuckers" och presenterar sig som att "film och teater knullade – ut kom vi". Och på Åsen hörs det spelmannsmusik.

Från oss alla till er alla – God Jul!

Omslag:
Johan Bergmark

SITUATION
S T H L M

REDAKTIONEN Chefredaktör och ansvarig utgivare Ulf Stolt, ulf@situationsthlm.se, 08-545 953 90 **Reporter** Maria Hagström, maria@situationsthlm.se **Art Director** Johan Olsson, johan@situationsthlm.se **Fotografer och illustratörer**

Johan Bergmark, Anneli Hildonen och Magnus Sandberg. För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material. **Digitala medier** Rebecka Sandberg, rebecka@situationsthlm.se **Webbsida** www.situationsthlm.se **E-post** red@situationsthlm.se

Räckvidd 100 000 läsare (Orvesto konsument 2025:2). **Upplaga** 12 400 ex/mån (TS helår 2025) ISSN: 1400 - 4437 **LEDNING OCH**

ADMINISTRATION VD Pia Stolt, pia@situationsthlm.se, 08-545 953 87 **Adress** Torkel Knutssongatan 37, 118 49 Stockholm **Tel**

08 - 545 953 81 **Organisationsnummer** 55 66 49-1071 **Bankgiro** 5774 - 9327 **SOCIAL VERKSAMHET** Verksamhetschef, sociala

verksamheten Jenny Lindroth, jenny@situationsthlm.se, 08-545 953 88 **Samordnare** Ingmar Olofsson, ingmari@situationsthlm.se,

08-545 953 81, Jonas Svensson, jonas@situationsthlm.se, 08-545 953 81 **Telefonnummer distribution** 08-545 953 81 **Öppettider**

Måndag till fredag kl. 8.30 – 15.30, lördagar 10-14.15. **Organisationsnummer** 80 24 11-14 97 **Bankgiro** 5357- 3259 **Gåvokonto** Bg

431-2252 **ANNONSERING** Herman Sundgren, herman@situationsthlm.se, 08-545 953 94, Axel Schéle, axel.schele@mediakraft.se,

070-727 41 09 **Privatprenumeration** 11 nummer kostar 990 kronor, **E-post** red@situationsthlm.se **Tryck** Stibo Complete 2024

Miljö Platen runt tidningarna är en PE-folie. Den är återvinningsbar och lämnas i containern för plast vid återvinningsstationerna.

FAKTA HEMLÖSHET

27 383 personer lever i hemlöshet i Sverige, enligt Socialstyrelsens definition av hemlöshet.

Där ingår personer i akut hemlöshet, personer som saknar boende efter institutionsvistelse, personer som bor i långsiktiga bostadslösningar via Socialtjänsten och personer som bor kortsiktigt hos familj, släkt eller andra privatpersoner.

6 605

hemlösa personer vistas i Stockholm enligt den senaste mätningen och av dessa lever 1 261 i akut hemlöshet.

Mätningen gjordes under en vecka i april 2023 och enligt Socialstyrelsen ska antalet ses som ett absolut minimum.

OM SITUATION STHLM

Sedan 1995 säljs Situation Sthlm av hemlösa människor i Stockholm och Mälardalen.

Konceptet med gatutidningsförsäljning har visat sig vara en framgångsrik metod att arbeta med hemlösa människor på, eftersom det ger tidnings-säljaren en möjlighet att tjäna egna pengar genom att arbeta, samtidigt som tidningen – i sig – fungerar som en kanal för påverkan, opinionsbildning och debatt kring frågor som rör de hemlösa säljarnas situation.

Situation Sthlms sociala verksamhet med arbete och sysselsättning, individuellt stöd och motiverande samtal, skriververkstad och möjlighet att ha sin post hit, café, tillgång till datorer, telefon och juridisk rådgivning, fyller en mycket viktig funktion för de hemlösa människor som tar del av verksamheten.

Över 90 procent av Situation Sthlms säljare upplever en positivt förändrad livssituation sedan de började sälja Situation Sthlm.

Zinkensdamms IP väcker minnen för Vargen Jansson. Det var inte helt lätt att få vänner i området när han var nyinflyttad i Stockholm, men när han började spela bandy fann han dem i laget.

MIN PLATS

En tidningssäljare berättar om sin favoritplats i stan

”Jag var egentligen gnagare”

Som barn spelade Vargen Jansson bandy på Zinkensdamm IP. Det var bra sammanhållning, men han höll hemligt att han annars höll på AIK.

Jag är född i Norrköping, men när jag var sju år flyttade vi till Stockholm och Zinkensdamm. De första åren var det var inte någon höjdare. Jag gick inte i någon skola här, utan gick på Katarina eftersom jag hade dyslexi. Jag såg att många spelade bandy och tänkte att det kunde vara en grej för mig som inte hade så många vänner här omkring. Jag började när jag var tio år. I laget fanns en person som senare också sålde Situation Sthlm. Han dog precis, det var väldigt sorgligt. Det fick mig att tänka på den här tiden.

Det var en bra sammanhållning och stämning i laget. Jag gillade att spela. Det var bra att sysselsätta sig med i stället för att gå runt och inte ha nånting att göra. Annars hade jag nog hamnat i problem tidigare. Jag spelade till att jag var 15 år. Då började den tunga banan för mig och jag slutade med allt.

Jag spelade i Hammarby, men var egentligen gnagare, för att farsan var. De andra i laget visste inte att jag var gnagare och det var lite svårt att vara tyst och hålla masken när man kollade match mellan Bajen och AIK. Hade de fått reda på det kanske det hade blivit bråk.

Senare var jag med i Black Army, men nu har jag gått ur klacken. Man blev ju äldre. I dag går jag sällan på matcher och då sitter jag med polare på läktaren.

TEXT **MARIA HAGSTRÖM**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

46%

ökade olyckorna med elsparkcykel i Stockholm 2024, enligt Dina Försäkringar, som tror att en del olyckor är alkoholrelaterade, då många olyckor sker på helger och nätter. Dessutom kör folk fort, utan hjälm och i mörker.

Ny jultradition på Mariatorget

MARKNAD Mariatorget öppnar upp för en ny julmarknad i stan. Från 29 november till 21 december förvandlas torget – med julkororation, granar och marknadsbod. Här ska det finnas

dekorationer till hem och trädgård, lammskinn från Öland och ljus i olika former. I matväg går det enligt arrangörerna att hitta cheddarost, honung från Gräddö, norrländska charkuterier och rökt fisk. Dessutom

marmelader, sylt och karameller. I ett café serveras våfflor, varm choklad och kaffe. På lucia gästas marknaden av ett

luciatåg och dessutom lovas gästframträdanden. Initiativtagaren och entreprenören Hence von Zweigbergk hoppas att det ska bli en återkommande jultradition.

MARIA HAGSTRÖM

JONAS LINDKVIST

Till skillnad från i luciatåg på land bär de simmande tärnorna svarta kläder.

LUCIATÅG PÅ YTAN I 30 ÅR

Ljusen glittrar i vattnet när Luciatåget i Forsgrenska badet simmar förtrettionde året.

TRADITION Som vanligt har Lucia ljuskrona i håret.

Men särken är utbytt mot vit baddräkt eller vita badbyxor. Tärnorna bär svarta simkläder och har facklor eller ljus i händerna.

– Vi kör Luciashowen sex gånger under tre dagar. Förutom själva luciatåget visar vi också upp delar av vårt tävlingsprogram, säger Mirjam Odelby, ordförande för konstsimssektionen i Simklubben Neptun.

För när luciasången och ”Tipp Tapp” klingat ut sätter de fackelbärande deltagarna på sig sina näsklämmor och simmar mot mitten av bassängen. Till tonerna av ”Tänd ett ljus” gör de mönsterformationer runt Lucia, det är både mänskliga stjärnor, diamanter, cirklar och rektanglar. – Fem simmare krävs för att göra en stjärna. Det går att göra större stjärnor med fler ben, både en symmetrisk och en med fler uddar.

Det är ungdomarna i Neptuns konstsimssektion som står för underhållningen, de är mellan 7 och 20 år och har tränat på lucia-

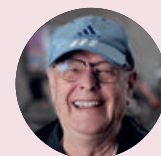
showen i ungefär en månad.

Några har varit med och vattenlussat sedan de precis blivit simkunniga. För den som vill vara med i luciatåget gäller det att kunna skovla med händer och ben i små, små rörelser för att hålla sig så stilla som möjligt i vattnet och inte stänka, berättar Mirjam Odelby.

När Lucia med sitt följe glider ner i vattnet i den helt nedsläckta simhallen behöver ljusen i hand och krona ha en stadig låga.

– Vi tänder alla ljusen i förväg och låter dem brinna en stund. Då slocknar de inte lika lätt.

GERD ERIKSSON

NIKLAS EHLÉN

HALLÅ DÄR

Henrik Henriksson, som tilldelats Riksantikvarieämbetets förtjänstmedalj 2025 för sitt arbete med hemsidan ”Mitt Hässelby” som han drivit sedan 1999. En del i motiveringen lyder: ”Gjort kulturarvet tillgängligt för alla och bidragit till att stärka förståelsen för, och värdet av, lokalhistoria”.

Grattis till utmärkelsen.

– Tack. Det är en silvermedalj i en förpackning. Eller två snarare, en stor och en liten. Jag vet inte riktigt reglerna, men vid olika klädsel ska man ha den stora på sidan om man har kavaj och den lilla på rockuppslaget.

Det är driften av websidan Mitt Hässelby som du fått utmärkelsen för.

– Ja, det är nån som nominerat mig, eller tipsat dem.

– Jag har ju hållit på i tjugofem år med den där sidan så den har blivit ganska omfattande. Det finns väl ingen annanstans en så noggrann genomgång av ett områdes historia och kultur. Det roligaste är ju när man hittar sånt som ingen annan upptäckt.

Har du hittat mycket sånt?

– Nja... Det är ju ingen okänd grej direkt, men bortglömt. Ett kraftvärmeverk i Hässelby har en kaj som är byggd av gamla kasuiner som användes på D-dagen vid stormningen av Normandie. Engelsmännen hade gjutit betongkasuiner som konstgjorda bryggor vid stormningen, efter kriget köpte Stockholms stad två av dem och de hamnade som kaj där.

ULF STOLT

MITT JOBB

Om yrken och
arbete i stan

STAFFAN EDLUND
GARDEROBIÄR

”Ta fram fick- lampan och lysa bland kläderna”

– Jag hänger kläder på både krokar och galgar, totalt har vi 152 platser. Kläder med hälla får hänga på krokar, de utan hänger jag på trägalgar. Är det extremt många gäster kan jag fälla ut en extra skena med galgar.

– Svårast att få plats med är Fjällrävens dunjackor, de är så kompakta och stora. Nuförtiden är det också poppis med halsdukar som är två meter långa och fyrtio centimeter breda, de är omöjliga att få in i en ärm. På dem sätter jag en numrerad klädnypa och så får de ligga på hyllan ovanför med mössor, väskor och hattar.

– På ena sidan entrédörren hänger jag nummer 1 till 72 och på andra 73 till 152. Brickan är röd och det är två klädnypor till varje bricka. Om nån tappat bort sin bricka kan jag behöva ta fram ficklampan och lysa bland kläderna för att hitta rätt.

– Visst kan det vara stressigt när vi har julbord och gäster som ska gå samtidigt som nya sällskap ska in. Men den bemannade garderoben är uppskattad, den är en gammal tradition. Garderoben och mig är det första gästerna möter när de kommer hit.

TEXT **GERD ERIKSSON**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

I garderoben på Tennstopet där Staffan Edlund jobbar hänger brickorna – röda brickor med två klädnypor för väskor och halsdukar till varje – från nummer 1 till 72 på ena sidan av dörren, nummer 73 till 152 på andra sidan.

”Alkoholens påverkan på lungornas hälsa har tidigare inte varit särskilt väl undersökt. Våra resultat visar att riskbruk av alkohol är kopplad till flera luftvägssymtom, försämrad livskvalitet och ökad andfåddhet.”

Max Olsson, doktor i medicinsk vetenskap vid Lunds universitet. Studien är gjord tillsammans med Aalborgs universitet och baseras på Hjärt-Lungfondens stora forskningssatsning SCAPIS.

Nu tändas tusen LED-lampor

Medborgarplatsen lysas upp av en julbock. Och en vevslup som hyllar kvinnor sprider historisk strålgans vid Slussen.

DEKORATION Det blir fler juleljus i Stockholm än någonsin tidigare.

Förutom att vintergatorna och vintertorgen utökas kommer

också sammanhängande stråk med julbelysning nå ända in till city. Till exempel på Götgatsbacken där 25 lysande girlanger med bjällror spänns upp mellan husen. Och i Gamla stan har den tidigare julbelysningen kompletterats med ljusslingor mellan fasaderna.

– Genom att lysa upp staden är det fler som rör sig till fots på gator och torg. Det gör att vi får en tryggare och trevligare stad för alla, säger trafikborgarråd Lars Strömgren (mp).

Det blir en bock som är 8 meter hög på Medborgarplatsen. Inte i halm utan i stål med tusentals LED-lampor. Och på Slussen, vid den öppna ytan på Södermalmstorg, kommer en vevslup som är 6 meter lång sprida ljus och samtidigt ge en vink om historiens vingslag.

– Förutom att lysa upp platsen så är vevslupen med skovelhjulet en hyllning till de kvinnor som skötte kollektivtrafiken i Stockholm när den gick på vatten på sjuttonhundratalet och en bit in på artonhundratalet, säger Lars Strömgren.

Han berättar att all ny julbelysning bygger på modern och driftsäker teknik med energisnåla LED-lampor. Och att julbelysningen är tänd samma tider som gatubelysningen.

Sedan tidigare finns det tio vintertorg och vintergator där det pyntas extra med bland annat belysning.

I år tillkommer Skarpnäcks Torg och Hässelby Torg och delar av Skånegatan, Södermannagatan och Nytorpgatan.

GERD ERIKSSON

Ny muralmålning på Södermalm

KONST Konstnären Paul Curtis, pseudonym Moose, kommer att skapa en ny typ av muralmålning på Maria Prästgårdsgata där motivet tas fram genom att smutsen på väggen tvättas bort med en kraftig högtryckstvätt.

Metoden kallas för reverse graffiti och innebär ingen miljöpåverkan eller slitage på byggnader och material.

Motivet på Maria Prästgårdsgata har tagits fram i samarbete med Grimman, ett lågtröskel akutboende. Vid en workshop har de boende, tillsammans med konstnären, tagit fram motiv som Paul Curtis tar med i sitt skapande av verket.

Muralmålningen tvättas fram 23-24 november och blir kvar så länge den får vara kvar.

ULF STOLT

39

självordsförsök och många andra olycksituationer har avvärjts i tunnelbanan sedan 2022 med hjälp av AI-baserad videoövervakning. Systemet lärmar om någon riskerar att hamna på spåret. Nu har AI-lösningen prisats på Kvalitetsmässan.

Den lilla vida världen

En utställning med miniatyrer, modeller
och dockskåp. Visas till den 11 januari.

HALLWYLSKA MUSEET
Hamngatan 4

Rädd för att säga nej?
Oro och rädsla hör inte
hemma i en relation.

Kvinnofridslinjen ger stöd till dig som utsatts för fysiskt,
psykiskt eller sexuellt våld. Alla oavsett ålder kan kontakta
oss och du är anonym. Du kan ringa eller chatta.

 116 016 kvinnofridslinjen.se

 116 016
Kvinnofridslinjen

VI STÖDJER
Situation Stockholm

WALLENSTAM

VAR HAMNGATAN NÄR 10.10-10.33

SOLLJUSREFLEKTERAS I glaset på fasaderna på kontorshusen närmast uppe vid Sergels torg. Det står en man i ett av fönstren högt upp och tittar ner.

Bara enstaka löv kvar på träden som på båda sidor kantar gatan. Låncyklar, elscootrar, vanliga privatcyklar och en och annan moped i cykelställ på södra sidan av gatan. Djurgårdsdekaler på en papperskorg.

Reklam på ett elskåp om trettio procents rabatt på ekfronter till köket. Måttanpassade.

Tre trottoarpratare med olika rabatter och erbjudanden bildar slalombana. På hörnan uppe vid Sergels torg i den röda cementportalen med fönster där rulltrappan går ner, en kvinna i gråvit kappa som kisar upp mot solen, sedan vinkar till någon på andra sidan gatan.

En man i fodrad jeansjacka parkerar en elskooter vid övre ingången till Gallerian. En taxi stannar till. Man med axelväska kliver ur, tar trapporna upp vid sidan av Gallerian-entrén.

På trottoaren på norra sidan av gatan står tre mopeder under grå presenningar, en står under en svart presenning. Kedjad vid framhjulet på en cykel bredvid en av mopederna under grå presenning, en tämligen sliten matleveransbox i signalfärg.

Reklam för en julkonsert på ett elskåp utanför Gallerians

huvudentré. Bredvid det en tömd leveransvagn med svart packband i gummi som hänger på ena sidan. På bänken runt trädet en man som sätter upp foten och snabbt knyter om sin vänstra sko, fortsätter sedan upp mot Sergels torg.

GRÖNA JULGIRLANGER PÅ NK:s fasad. Skyltfönstren inte julsmyckade ännu, täckta för att förhindra insyn.

Mitt i gatan i hörnet Västra Trädgårdsgatan, ett par med var sin kaffemugg. De kysser varandra ganska innerligt samtidigt som en lastbil svänger höger och tutar till lätt på dem och de bryter kyssen och

går upp på trottoaren.

Spårvagnen kommer nerifrån Norrmalmstorg. Kaffevagnen nere vid Norrlandsgatan öppen, men den gröna vagnen en bit ifrån den, som är någon sorts litet vego-kök på hjul, är inte öppet, oläsligt klotter på luckorna.

Två män i varselkläder kommer ut från Pressbyrån, går bort mot Berzelii park, stannar till vid övergångsstället och går över på andra sidan.

Borta vid Dramaten slår en polisbil på sirenerna och gasar in på Birger Jarlsgatan.

TEXT **ULF STOLT**

FOTO **MAGNUS SANDBERG**

Stockholms puls. Ger staden liv.

Stockholms puls ger staden liv och för oss framåt, tillsammans. Från gryning till kväll. Från jobb till fritid. Till någon vi älskar. Eller i en annan, helt oväntad riktning. Mot en ersättningsbuss. Till rätt linje, men fel station. Pulsen knyter ihop alla delar, vad som än händer på vägen. Myllrande innerstad med lugnaste landsbygd. Och oss med varandra. Ibland i otakt med tiden. Men så länge vi rör oss framåt tillsammans är vi på rätt väg.

**Har din partner gått
över gränsen? Vi lyssnar
om du vill berätta.**

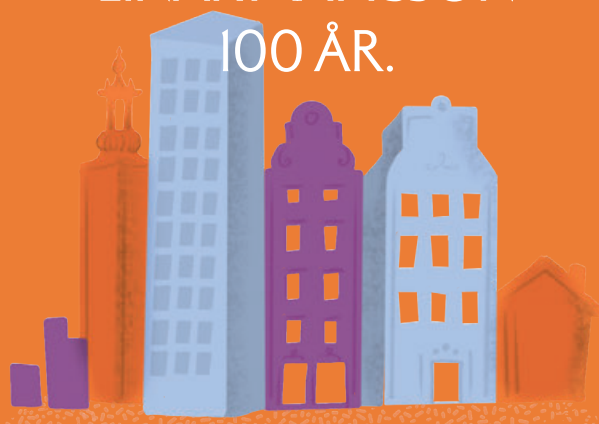
Stödlinjen för män ger stöd till dig som utsatts för hot och våld i en nära relation eller för sexuella övergrepp. Alla oavsett ålder kan kontakta oss och du är anonym. Du kan ringa eller chatta.

 020-80 80 80 stodlinjenforman.se

 020-808080
Stödlinjen för män

**Vi önskar våra
partners och
medmänniskor en
riktigt God jul!**

OM TIO ÅR FYLLER
EINAR MATTSSON
100 ÅR.

Läs mer om vår
historia på
einarmattsson.se

EM

EINAR MATTSSON

 **Alfvén &
Didrikson**

www.alfvendidrikson.com

PIA SJÖGREN

1955 - 2025

PÅ ETTSÅTT kändes det både naturligt och helt självklart att det var Pia Sjögrens mångårige vän och Situation Sthlms-säljare Johan Löfgren som kom in på redaktionen och berättade för oss att hon hade avlidit på Karolinska sjukhuset morgonen innan.

Jag kan inte säga att det kom som en chock.

Pia Sjögren har varit juken längre tid och när jag talade med henne i telefon som hastigast i samband med att hon fyllde sjuttio år på senvintern i år var det motigt.

Krämpor och komplikationer.

Stök med hemsjukvård och distriktsköterskor som inte ringde tillbaka.

Vi talade som hastigast. Hon var svag och trött men glad för blommorna vi skickat och vi beslutade att vi skulle ses och äta lunch: hon, jag och Tom Alandh – någonting vi brukade göra med viss oregelbundenhet de senaste femton åren.

Det blev dock ingen mer lunch.

JAG LÄRDE KÄNNA Pia Sjögren i slutet av 1990-talet när Situation Sthlms redaktion låg på Roslagsgatan 48. Hon sålde tidningen vid Karlaplan då, tillhörde det

första gänget säljare som hängde på och sålde tidningen regelbundet, och brukade ibland sitta kvar ute i säljarnas café och prata, kom emellanåt in på redaktionen och berättade något.

Vi lärde sakta känna varandra.

Hon var redan då gammal i gemet och van att leva på gatan och ett välkänt ansikte i miljön, kände många, visste hur man tog sig runt och överlevde.

När jag nu läser den sista intervjun jag gjorde med henne, 2019 i samband med att Tom Alandhs fjärde och näst sista film om henne skulle visas på tv, berättar hon om tiden på Karlaplan med tidningarna.

– Det där med att stå och sälja tidningen fick människor jag mötte att visa sig mycket vänligare än jag trodde att människor var då. Det var så viktigt.

Jag intervjuade henne ett flertal gånger genom åren.

När hon till slut blev drogfri och fick jobb som behandlingsterapeut på Korpberget i Ångermanland, där hon själv gått i behandling, lämnade hon Stockholm. Hon hade en liten lägenhet. Tog körkort. Vi tog körlektioner ungefär samtidigt

och hon brukade ringa ibland och fråga om jag kört upp ännu, eller om jag "blir frånåkt på teorin av en gammal knarkare".

Humorn fanns alltid där. Och livsglädjen, livslusten.

Hon brukade höra av sig när hon var nere i stan och hälsade på, kom förbi redaktionen, vi höll kontakten genom åren, även om den bitvis var sporadisk.

Hon levde sitt liv. Kände sig vanlig, som hon sa, och var tacksam för det lilla: "Va fan, jag har saker i ett källarförråd nu, förr sov jag i ett".

I den sista intervjun 2019 var hon nedstämd, ledsen, gråter ibland. För att efter ett liv på gatan, som hon till slut, efter många års envis kamp, lyckas vända runt, skaffa sig utbildning, jobb, lägenhet, bli skuldfri, köpa en bil – så drabbas hon av en sjukdom vars komplikationer och följsjukdomar sakta bryter ner henne.

Hon flyttade tillbaka till Stockholm igen. Bor de sista åren här, delar lägenhet med sin mamma "vi håller ett öga på varandra, hon är över nittio och helt blind nu".

SISTA GÅNGEN VI åt lunch för något år sedan, hon, jag och Tom Alandh, satt Pia Sjögren tillbaka i stolen, syrgasgrimmorna på. En äldre dam kom fram och frågade om det var "hon från filmerna". Pia såg upp på henne. Log. "Ja, det stämmer".

Damen avlägsnade sig efter att de bytt några ord. Pia Sjögren petade med gaffeln i maten.

– Världen glömmer aldrig ett vackert ansikte.

Vila i frid Pia.

Ulf Stolt

TILL MINNE

Pia Sjögren har avlidit efter en tids sjukdom. Vi var tillsammans nio år på 90-talet. På senare år har vi varit goda vänner. Pia Sjögren blev 70 år. Vila i frid.

Din Johan

”Livet är inte bara en räkmacka utan en dans på rosor också!”

DET ÄR TJUGOFEM år sen Pia Sjögrens böljande illröda hår fick mig att gå fram till henne där hon stod på Karlaplan på Östermalm och sålde Situation Sthlm. Och under alla dessa år har jag aldrig riktigt lyckats förstå hur Pia, svensk mästare i överlevnad, gång på gång orkat resa sig och ruska av sig alla sjukdomar hon bar i sin kropp, allt mörker, all sorg, all smärta, skuld och skam. Och sen gå vidare med sitt hesa skratt och syrgastuben på ryggen eller i rullatorn. Ingen som jag känt genom åren har lyckats lura döden så många gånger som Pia.

Men ändå var det mest om livet vi pratade, Pia och jag. Livet det

svåra och sköra. Om alla hennes år i hemlöshet i iskalla källare med missbruk, droger, alkohol och brutala män. En man slog henne med ett bordsben så hårt och så länge att hennes mor, den fantastiska AnnMarie som ständigt kämpade för sin vilsna dotter, inte kände igen henne på sjukhuset.

Fem filmer gjorde vi om Pia och om hennes familj. Om hur lätt det är att gå fel i livet och hur svårt det är att komma tillbaka som en hel människa. Men Pia lyckades, mot alla odds, att hitta sig själv och ett värdigt liv. Med arbete som behandlingsterapeut och med egen lägenhet och nytagat körkort och en liten

bil eftersom hon till sist lyckats betala alla sina skulder. Och så vänner hon kunde lita på. Och aldrig mer droger.

I flera år levde Pia sitt nya friska liv. Sen slog sjukdomen till, PAH, en ovanlig lungsjukdom, bara drabbat 500 i Sverige. ”Känner mig nästan utvald men det är hemskt och tungt att andas”, sa Pia. Så det var därför syrgastuben blev hennes allra viktigaste vän.

”Ett förfyllt liv?”, minns jag att jag frågade Pia en gång. ”En gång var du bäst i klassen, hade kunnat bli vad som helst, klok och kul och duktig och begåvad som du var. Du kunde ju ha blivit mäklare,

du som var så social och hade sån humor och sån svada. Istället för att säga de hemlösas tidning.”

”Nej”, svarade Pia, ”det finns inga förfyllda liv. Sorgen och det svåra går hela tiden hand i hand med ljuset och glädjen. Varje liv skapar sin egen mening. Det gäller bara att få människor att förstå att också bakom de allra trasigaste finns alltid drömmen om ett liv tillsammans.”

Och sen meningen hon sa till mig så många gånger: ”Livet är inte bara en räkmacka utan en dans på rosor också!”

Pia Sjögren, en av mitt livs stora hjältar.

Tom Alandh

SMS RASAR IN

I eftermiddags när jag kom hem la jag min telefon på bordet. Efter en stund kom första sms:et. Det bara ramla in en massa - det var från min bror, min kusin, brorson och mellersta son som jag börjar få kontakt med igen.

Visst får jag sms men nu var det väldigt många. Jag ska träffa mina kusiner i slutet av februari, en bor i Dalarna och den andra fem mil norr om Uppsala. Vilka snälla människor som inte dömt mig för jag levde hårt förut. Dom två kusinerna hade hand om mina två barn, sen tog min tvillingbror och hans tjej hand om min son Lenny, deras halvbror. Jag har verkligen haft tur. I dag har alla tre sönerna ett bra liv. Alla som har sina barn placerade kanske inte haft samma tur som jag.

Lena Freij

Illustration: LO

MIN VÄN

Jag blickar upp mot stjärnorna i den mörka natten för att finna ledstjärnan som kan visa mig till stan och till dig min vän igen.

Lena Freij

ORD

Ibland händer det dråpliga fast roliga saker, som udda fraser som den här om man tolkar den rätt. Fast det hinner man fundera på medan kunden är inne och handlar.

Jag utanför en butik:

– Köp "Situation Sthlm".

Den som svarar säger, innan han går in i butiken:

– Du ska få när jag kommer tillbaka.

Han går in, jag börjar tänka. Ooops, vad var det där om? Vad har jag nu gjort? Visserligen är det dåliga tider, folk är sura...

Går en stund, han kommer ut igen. Han köper tidningen och går... Jag tänker: tänk vad ord kan bli fel.

Magdalena 407

LÄTTA ELLER RÄTTA

*Jag vill mig tro att jag är en nice person,
en bra dotter, mamma och vän,
men duger inget vidare som din partner.
Ingen fason i alla sammanhang,
helt tappad och fuckad - men va fan,
stå ut eller lätta.*

*Välja ett av två val men vilket är det rätta,
eller tar man det lätta för att göra det rätta?
Spåra allt ut och man blir till spillror,
frågan är vad vill du?*

*Du bör tänka om, starta från noll,
allt är inte roligt,
detta är inte ens lite skoj.*

*Titta på dig själv, snälla skrik på nån annan.
Pallar du inte med mig, varför stanna?*

*Även fast du inte menar
allt det dumma du säger
ska du veta att något annat är vad jag
upplever och känner.*

Du vill väl vara mer än vänner.

Vågar inte längre visa dig allt jag känner.

Nadja

TACK

Tack för alla köp under 2025 i Liljeholmen och tack för alla kramar och varma samtal. Hoppas nästa år blir lika bra eller ännu bättre

Wojtek

RÄKNA FEL

Jag trodde jag var bra på matematik. Skulle åka bussen, den kommer. Går på, stämplar kortet. Det börjar blippa, då står det: "Biljett saknas". Vad är det här? Känner mig som en idiot på köpet. Tur att det var en snäll chaufför, jag fick åka med till närmsta laddstation. Jag tittar i börsen, hade tjugo kronor, det fattades sex spänn.

Frågade tjejen framför mig i kön: "Ursäkt jag frågar, du har möjligtvis inte sex kronor". Hon svarar på engelska: "Sorry, I don't have any cash".

Och spärrvakten har ju sitt jobb. Jag tänker - varför gick jag ens upp i morse?

Magdalena 407

VATTENFALL

*Ett änglahår
rinnande höst och vår.
Om vintern stillnar
tanken,
lägger sig till ro
i bergabo.*

LO

IN MEMORIAM: MATS ANDERSSON

Du var en av de första jag lärde känna när jag började sälja tidningen. Du hade alltid skön humor, man kunde alltid lita på dig, du är saknad av många.

Varje gång jag passerar plastlådan vid Hornstull där du brukade sitta och sälja tidningen kommer jag att tänka på dig nu, för att inte tala om alla dina kunder. Men nu har du inga smärtor mer.

Alla grabbarna i Hornstull – Falken, Stålis, Valpen, Pigge, Hans O – saknar dig, listan kan göras lång.

Vila i frid Matte, det är en stor förlust.

Micha

MITT LIV OCH MIN HÄLSA

Min hälsa har påtagligt försämrats sedan jag var i 40-årsåldern drygt, i dag är jag 73 år gammal. Försämrad hälsa uppkom genom åren på grund av utebliven vård och stöd från samhället. Som ensamstående tvåbarnsmamma, hjälp som uteblev ledde också till min hemlöshet som jag skrivit om tidigare.

Jag har tvingats lida av alla svåra trauman som att bli våldtagen, utsatt för övergrepp med mera. Dessa trauman har tagit hårt på hjärtat, psyket och själen. Min stroke som ni kära läsare läst om kom 2019. Dom senaste fem åren har min hosta förvärrats och jag utreds nu för Kol. I skrivande stund är jag på närakuten med min väninna då jag har haft svårt att andas, feber och hostat i flera dagar. Jag väntar på läkare och hoppas nu jag får god vård. Även min i dag

vuxna son har genom åren blivit extremt illa behandlad av både vården och samhället.

För cirka fem år sedan sökte han vård på en akutmottagning för svåra andningsbesvär. Han lades in i tre dygn och fick antibiotika. Efter tre dygn skrevs han ut trots att han hade svåra smärtor i benet och inte kunde gå. Då han ville vara kvar blev han ändå utkastad sittandes i rullstol, väktare körde ut honom från sjukhuset, polisen kom och körde honom till psykakuten. Dom ville han skulle gå på toaletten, han sade att han inte kunde gå, då körde dom honom tillbaka till sjukhuset. Då först tog dom fysiska symptomen på allvar och läkare konstaterade att han hade propp i benet och fick ligga inne en vecka. Kortfattat, brott mot liv och hälsa, brott mot hälso- och sjukvårdslagen, dom riskerade på allvar min sons liv.

Toini, Klarabergsgatan

Vi tror på kraften i det tryckta ordet

En tidning är mer än papper och bläck. Den är en möjlighet, en inkomstkälla, en berättelse. Vår teknik gör det möjligt att förvandla ord till en färdig tidning.

 Plockmatic Group

plockmaticgroup.com

**”Man kan
ju bara leva,
vad ska man
annars göra?”**

Inte sedan sextiotalet har **Siw Malmkvist** så mycket att göra som hon har nu. Hon bor fortfarande kvar på Östermalm, samma stadsdel som där hennes första lägenhet låg. Hon håller sig i förm med gymnastik och promenader och åker gärna buss och tunnelbana. I år är hon SVT:s julvärd. Men inte särskilt stressad över det där stearinljuset som ska tändas.

Text **Ulf Stolt**
Foto **Johan Bergmark**

Det är något med porttelefonen. Siw Malmkvist är förbannad och svär som en sjörövare när vi väl upprättar kontakt efter några påringningar och det visar sig – som det tydligen gjort vid några andra tillfällen den senaste tiden – att porten inte öppnar sig, trots att hon trycker på knappen på sin mobiltelefon så som hon blivit instruerad att göra.

– Jag blir så jävla arg... Det var likadant i går. Fan alltså. Vänta, jag får komma ner...

En knapp halvminut senare kommer den utan jämförelse yngsta åttioåttåring – hon fyller 89 år på nyårsafton – jag träffat, med synnerligen energisk stegsättning och framåtlutat kroppsspråk, runt hörnet och fram genom valvet mot porten. Ler. Rycker på axlarna. Öppnar.

– Jag är så trött på det här... när jag svarar och sen trycker på femman på min telefon så ska porten gå upp. Gud vad arg jag blir.

Hon går före genom valvet, tar höger när innergården öppnar sig och går bort utmed huset mot dörren till trapphuset där hon bor. Fotograf Bergmark är dock mån om det ringa dagsljus som återstår av dagen, och föreslår att vi inleder det hela med att fotografera de bilder som behöver tas ute på innergården.

– Ok. Ska jag stå där? På bänken framför trädet? Och jag måste va tyst, för det är stillbilder?

Hon skrattar. Ibland åt sig själv. Ibland åt fotografens instruktioner.

I hissen sedan upp till lägenheten på andra våningen frågar hon lite oroat om det blev bra bilder, om hennes svarta träningsbyxor syns, ”jag kunde ju kanske klätt mig lite bättre...”

– Men koftan är lång, den går ju över. Så det kanske inte ser så tokigt ut.

”Jag läste både Dostojevskij och Tolstoy, varför vet jag inte... det måste hänt nåt i mitt liv.”

En annan av Siw Malmkvists kylskåpsmagneter som inte heller sitter på kylskåpet.

På dörren till lägenheten har efternamnet en annan stavning än som hennes namn är stavat på skivomslagen – när hon började bli populär och fick skriva autografer tyckte hon helt enkelt att det blev enklare att skriva med w och kv, i stället för med v och qv, så som hon är namngiven och döpt.

Vi sätter oss i köket. Siw Malmkvist vid kortsidan av bordet så jag hamnar i bra vinkel till hörapparaten hon har i vänster öra.

– Sitter du så snett emot där så hör jag dig bra.

På kanten av kaklet bakom spisen står tre kylskåpsmagneter på rad, den högra en svartvit bild på Astrid Lindgren.

– Fina Astrid. Jag kan ju inte ha den på kylskåpet, för det är inbyggt, så de fastnar inte, så jag har den där.

På den obehandlade träytan på köksbordet, vid sidan av en kopp med pennor och ett par läsglasögon hon använder när hon löser korsord och gör ordflätan, ligger en smärre bunt fönsterkuvert ovanpå en bok – Patric Süskinds *Parfymen*. Hon tar fram den, klappar kärleksfullt på omslaget, drar den närmare sig.

– Den är helt otrolig. Jag håller på och läser om den.

En av de första böcker Siw Malmkvist läste var Astrid Lindgrens bok om Pippi Långstrump. Hon var åtta-nio år då och fick låna boken av en flicka som gick i hennes klass i skolan i Landskrona där hon växte upp.

– Det var verkligen som att läsa om mig själv, vild och våghalsig. Fast jag inte hade en apa och bodde själv.

Men bokläsandet kom sedan inte i gång på allvar förrän efter tonåren. Hon hade alltid med sig böcker på turné, låg på hotellet och läste.

– Jag läste både Dostojevskij och Tolstoy, varför vet jag inte... det måste hänt nåt i mitt liv. Jag läste mycket då, verkligen allt möjligt.

Läsandet har sedan följt med henne hela livet.

– Jag läste nyligen *Den underjordiska järnvägen* av Colson Whitehead, den var otroligt bra. Alex Haleys *Rötter* är också en sån där bok jag minns. Och *Flyga drake*.

– Jag har så många böcker jag inte hunnit läsa som ►►►

Siw Malmkvist i Melodifestivalen 1961 med låten ”April April”.

Siw Malmkvist

■ **Född:** På nyårsafton 1936 i Landskrona.

■ **Gör:** Sångerska, skådespelare, slog igenom som värdinna i Lennart Hylands program ”Stora Famnen” 1959. Har spelat in 600 låtar på tio språk, haft 40 låtar på svensktoppen. Var Astrid Lindgrens val att spela Pippi när den sattes upp på scenen 1980. Valdes 2014 in i Swedish Music Hall of Fame.

■ **Aktuell:** Dokumentären *Filmen om Siw* som gick upp på biograferna i september, dokumentär i tre delar på SVT i december. Är årets jultvård i SVT.

Super 8-kamera

■ 1959 köpte Siw Malmkvist sin första Super 8-kamera inför en charterresa till Rhodos. En journalist var med på resan som filmade henne. En tid senare köpte hon en finare kamera, en Beaulieu – ”den var drottningen bland kameror då”. Det var med den hon filmade scenerna av gatuliv i New York som visas i *Filmen om Siw*.

■ På den tiden träffade hon sällan kvinnor i samma ålder som också hade en Super 8-kamera.

jag köpt. Att ha en bra bok att se fram emot är underbart.

Hon tar fram ett av fönsterkuverten. Och berättar om en obehaglig upplevelse nyligen då hon plötsligt fick ett brev från Kronofogden.

– Jag blev skiträdd, löste det direkt. Men jag fick en chock först – ett brev från kronofogden? Till mig? Antagligen har jag missat en påminnelse.

Hon är ganska nyinflyttad i den här lägenheten. I dokumentärfilmen *Filmen om Siw* som hade premiär på biograferna i september, får man följa hur hon flyttar ut från den stora lägenhet vid Karlaplan hon under många år delade med sin livskamrat Fredrik Ohlsson, som gick bort 2023.

– Jag bor jättebra här. Den andra lägenheten var för stor för bara mig.

Siw Malmkvists telefon ringer. Hon trycker lur upp, telefonen är direkt kopplad till hennes hörapparat. Hon svarar kortfattat och ganska enstavigt och avslutar samtalet tämligen fort. Det var en ökad skvallertidning.

– De ville fråga om filmen, vad jag tycker om den, recensionerna. Men jag aktar mig för dem. De hittade på att jag och en väninna satt i Östermalmshallen och sörjde min man. Men det var jag och min dotter och vi sörjde inte alls. Vi talade om allt mellan himmel och jord, men inte om Fredrik eller dödsfallet.

Siw Malmkvist berättar om uppväxten i barnrikehuset i Landskrona, om de nittio barn som bodde i huset där, om lekarna ute – ”det var mycket fysisk lek, gymnastiklekar, kurragömma, volter och sånt, mycket idrott” – och om det vetgiriga barn hon var som ibland hamnade i trubbel på grund av ”min stora trut”.

Hon citerar sedan vad en syster svarade henne när hon tjtade om att få följa med henne till en vän.

– Jag ville ju bara se hur det var där, hur hon hade det.

Och vad hennes mors sa när hon fick följa med henne till en väninna, men omedelbart kommenterade de enligt henne rejält ostädade golven där och fick ta bussen tillbaka hemigen.

”Jag fick en chock först – ett brev från kronofogden? Till mig?”

När hon pratar om detta växlar hon sömlöst över till skånska i citaten, sedan tillbaka till rikssvenska igen.

– Har alltid gjort det, när jag pratar med nån från Skåne blir det bara skånska. Men jag byter så där, om jag ska citera mor måste jag låta som henne, det går inte på rikssvenska.

– Som artist ville de att jag skulle prata rikssvenska, när jag var i tv och så, så jag började då med att inte prata skånska. Men privat växlar jag. Det sker helt automatiskt, jag tänker inte på det.

Siw Malmkvist har åtta syskon, eller nio, lite beroende på hur man räknar – hennes mamma födde ett barn som dog. Hon är nummer sex – eller sju – i syskonskaran.

– Jag tyckte det var pinsamt som tonåring att ha så många syskon. Alla klasskamrater hade två eller tre syskon. Jag vet inte varför jag tyckte det var pinsamt.

Fotograf Johan Bergmark får flera gånger under fotograferingen påminna Siw Malmkvist om att inte prata, då det är stillbilder. Och att inte byta pose hela tiden.

I barnrikehuset där hon växte upp hade alla stora familjer. Hon tänkte aldrig på det som en klassfråga då – ”det var som det var”.

– De som fick bo i barnrikehusen var ju de med stora familjer som hade det knapert ställt.

Det var när Siw Malmkvist var tonåring som hon märkte att hon kunde sjunga. Hon sjöng jämt. Drogs till musik. Letade upp den. Lyssnade. Lärde sig låtar av sina äldre systrar eller från radion, hemma hade de ingen grammfon. Och ibland hände det att hon sjöng med en orkester – när de var ute och dansade kunde hennes kompisar ibland fråga om hon inte kunde gå upp och sjunga en låt.

– Och jag bangade ju inte. Jag frågade bandet om jag fick, sa låten jag ville sjunga. När de frågade om tonart och så visste jag inte vad de talade om, jag sjöng en bit av låten så musikerna hörde.

Vilka sångerskor lyssnade du på då?

– Som liten var jag influerad lite av Alice Babs, sen när jag blev äldre Ella Fitzgerald och Sarah Vaughan.

En del av legenden om Siw Malmkvist är hur hon som nittonåring ringde och anmälde sig själv till en sångtävling, med avsikten att komma in på den modevisning av ungdomskläder som hölls i samband med sångtävlingen och som hon inte hade råd med inträdet till.

Hon vann sångtävlingen. Och sedan ytterligare en distriktstävling och tog sig därmed till finalen i Stockholm.

Låten hon sjöng hette ”Secret Love”.

– Om jag kunde få höra mig själv nu, hur min engelska låt då...

På den tiden – den hängde sedan med en bit upp i karriären – hade hon en bok med fonetiskt avskrivna texter till låtar hon sjöng.

– Boken kan finnas i nån flyttlåda nånstans. Jag skrev även ner en låt på portugisiska, när jag sen sjöng den var det på perfekt portugisiska.

När hon sedan började sjunga på bland annat danska, engelska och tyska märkte hon att hon hade en bra förmåga att härma språk. Även om hon inte hade en aning om vad låten handlade om.

– Sen sa jag att jag var tvungen att veta vad låten handlade om. När jag lyssnar på det nu är ju min tyska ganska bra, men man hör ju att jag inte är tysk.

Hon berättar om en gång i tysk tv när hon mimar till en låt hon inte har en aning om vad den handlar om.

– När jag inte kom ihåg nästa ord i texten så gjorde jag en gest med handen framför munnen som dölde lite, svepte förbi med den.

”Jag tyckte det var pinsamt som tonåring att ha så många syskon. Alla klasskamrater hade två eller tre syskon.”

– Mimiken måste ju stämma. Men det är en gåta hur jag lärde mig texterna... Men det var den där boken där jag skrev ner hur de lät.

När Siw Malmkvist som nittonåring tar tåget till Stockholm för att sjunga i finalen på sångtävlingen Flugan med låten ”Secret Love” är det första gången hon är i Stockholm.

Ingen i hennes familj har någonsin varit i Stockholm.

Hon känner ingen som varit i Stockholm.

Men en flicka i hennes hus hade släkt i Stockholm och hade varit där, när hon sedan kom tillbaka sa hon ”ja” med långt a, inte ”ja” med kort, skänkt a.

– Gud vad vi retade henne för det. Hon hade varit i Stockholm i tre dagar och kom tillbaka och pratade så...

Det var stort för henne att få komma till Stockholm. Bo på hotell.

– Jag blev mött på Centralen och vi finalister bodde på hotell Malmen på Söder.

Hon kommer i dag inte ihåg det första intrycket, hur hon kände och tänkte om Stockholm och den första hotellnatten.

– Men jag minns intrycket av Kungsgatan och Kungstornen och att jag åkte buss och besökte Nalen. Man hade ju hört att det skulle va så syndigt på Kungsgatan, men det var det inte, inte ett dugg. Jag tittade på Kungstornen men såg ju ingen som var farlig där...

Det skulle dröja ytterligare några år till dess att Siw Malmkvist blev stockholmare.

Under turnén med Cabaret Nalen något år efter vinsten i sångtävlingen träffade hon en kille och flyttade upp till Umeå och jobbade på en bilfirma. Men då och då åkte hon ner till Stockholm och sjöng in låtar. Och på helgerna spelade hon med ett band i Umeå-trakten. ►►►

– Vi var överallt, på alla ställen som slutade på -böle. Men till slut ville skivbolaget ha ner henne till Stockholm. ”Fixa en lägenhet till mig så kommer jag”, svarade hon. Så det gjorde de. En etta med kokvrå på andra våningen med badrum i lägenheten. Owe Thörnqvist bodde i lägenheten ovanpå.

– Den låg på Grevgatan 49, så jag har alltid bott här. Men jag kände ju inte till Östermalm då, visste inget om stan. Men för mig har det blivit min stadsdel. Jag känner mig än i dag lite bortkommen om jag är runt Odenplan eller däromkring. Men Söder känner jag till ganska bra.

En hel del av de låtar Siw Malmkvist sjöng in var – vilket hon håller med om – inga textmässiga mästerverk. Men hennes svängiga sätt att sjunga och frasera fick dem att sticka ut.

– Jag bara sjöng, jag förstod inte så mycket om musik, hur det liksom gick till att sjunga med en orkester. Jag bara gjorde det.

Hon spelade tidigt med skickliga musiker. Men det där med svänget i sången, fraseringen, är inget hon medvetet jobbat med.

– Det måste nog va medfött.

Inga musiker som guidat dig, gett dig lite råd?

– Nej, tvärtom. När jag hade musiker med på inspelningen så blev jag skitskraj, de var tuffa. Lite arroganta, det kunde va kommentarer om man sjöng fel. Jag var lite rädd för musiker. Jag var inte så tuff. Inte då.

Hon berättar om ett TED-talk hon var med i för en tid sedan där hon talade om sin dåliga självkänsla och sitt dåliga självförtroende som följt henne genom livet, men att hon trots det gjort en massa bra saker, inte låtit det hindra henne. Haft modet att göra saker ändå.

– Var det modet kommer från vet jag inte.

Siw Malmkvist skjuter upp koppen med pennor en bit på bordet och flyttar läsglasögonen till andra sidan kuverthögen. Skrattar till.

– Jag har hållit på i nästan sjuttio år och den uppmärksamhet jag får nu, senaste tiden, har jag inte haft sen sextiotalet. Karriären pågår, det är inte klokt.

När intervjun genomförs har det ännu inte offentliggjorts att Siw Malmkvist är årets julvärd i SVT – vars tänande av stearinljuset klockan 15.00 på julafton medialt emellanåt beskrivs som ett stundande heroiskt uppdrag i paritet med Andrées polarexpedition eller en genomförd hjärttransplantation.

Hon svarade dock ganska lakoniskt på frågan i någon intervju i samband med att hon presenterades.

– Det är väl bara att tända det.

Förmodligen hämtas hon med taxi när hon ska till TV-huset på julafton, men annars gillar hon lokaltrafiken. ►►

*”Jag undrar när man
dör, själva ögonblicket,
hur det känns precis
när man dör. Känns det
överhuvudtaget nåt?”*

Digitalt liv

■ Siw Malmkvist har en smartphone. Och tycker att hon är vän med den, men blir ibland galen på den – ”jag kan ibland bli tokig på det här digitaliserade livet”. Hon har telefonen i princip bara för att ringa och ta emot samtal. Böcker och tidningar vill hon ha fysiska exemplar av och hålla i när hon läser.

– Buss är så trevligt att åka. Tunnelbanan är fantastisk. Det enda är när man ska åka blå linjen ut mot Akalla och Hjulsta, det är djupt ner och långt att gå.

Hon tar alltid buss och tunnelbanan när hon ska hälsa på barnen i Nacka eller ute på Ingarö.

– Jag tar bussen från Slussen då. Perfekt. Tunnelbana först. Det är långt att gå nu, men när man kommer till Slussen ska man gå upp mellan glashusen och ta en buss som heter nåt på T, då kommer man direkt till Londonviadukten. Då slipper man hela den där långa vandringen.

Hon tycker om att promenera i stan, bara gå ut och gå.

– Jag promenerar mycket, men jag borde gå mer. Ibland tar min dotter med mig ut i skogen. Då bröt hon grenar till mig som var som att gå med stavar. Så nu ska jag köpa

gästavar, har inte gjort det ännu.

Hon tränar balansen varje dag, om hon skulle råka falla. Och benen, för hon vill ha starka ben.

– Med gästav tränar man armarna och ryggen och hela kroppen. Jag behöver gymnastisera och promenera mer än jag gör. Jag är vig fortfarande.

– Häromdagen sa en sopgubbe till mig: ”Jag blir så lycklig när jag ser dig, jävlar vad du kan gå fort, spänstig du är”.

Julen för två år sedan såg dock lite annorlunda ut för Siw Malmkvist. Hon och hennes dotter åkte bilen ut till hennes son på Ingarö, satt och pratade. När de kom fram skulle hon ge sonen ett paket kaffe hon hade med dig. När hon räckte över det försvann orden, hon bara sluddrade. Sonen tittade på henne, undrade vad som pågick. Men hennes dotter, distriktssköterska till yrket, insåg att det nog var en stroke.

Ambulans ringdes. Som kom på tio minuter då det fanns en bil på Ingarö i ett annat ärende. In till Karolinska, talet kom och gick lite under resans gång, men hon var klar i huvudet hela vägen.

Magnetrontgen av hjärnan. Operation beslutades.

– Jag fick för mig att det blev lila inne i kroppen på mig när de sprutade in kontrastvätskan. Sen skar de upp ett litet jack i ljumsken och in genom nån åder och hittade det, plockade ut det.

Under ett moment av operationen var hon tvungen att ligga helt stilla.

– Jag försökte få läkaren att vända datorskärmen mot mig så jag kunde se också, men det kunde han inte. Han skrattade bara: ”Det är nog bättre att jag ser vad jag gör”. Men jag flyttade på huvudet och kunde se lite av det, men det gick inte att se nåt, eller förstå vad han gjorde.

Hon ångrar i dag att hon inte bad att få titta på det de plockade ur henne, det som var själva stroke. Hon hade velat se hur det såg ut.

Hon plockar lite med ett par läsglasögon.

– Jag undrar när man dör, själva ögonblicket, hur det känns precis när man dör. Känns det överhuvudtaget nåt?

– Till slut är det ju bara ett sista andetag kvar.

Siw Malmkvist är fullt medveten om sin ålder, att det som återstår av livet är en procentuellt sett ganska kort sekvens, sett till den tid hon tillryggalagt. Hon tänker med sorg på det då och då. Och hon känner åldern i sig.

– Ja, det är skillnad, man märker att man är gammal. Utan att nån säger det så är jag försiktig i vissa situationer. Som om det är medfött att man inte längre kan hoppa och studsas som förr.

– Annars tänker jag inte så ofta på hur gammal jag är. Man kan ju bara leva, vad ska man annars göra? ■

**DÄR SITTER DU
OCH STÅR UPP
FÖR ABORTRÄTTEN 🤝**

Sms:a ALERT till 72 990 och gå med i vårt kostnadsfria sms-nätverk, där du snabbt skriver under akuta namninsamlingar.

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

VINTERSTÖVLAR

Sitter hos ortopeden på SöS, mina vinterstövlar har kommit och jag är överlycklig. Nu kan jag äntligen gå lite bättre utan att det gör jätteont.

Operation väntar, och jag blir lyrisk över att äntligen fått två unga ortopeder att intressera sig för min fot som är helt vanställd. Stortän ligger under dom andra tårna som dessutom är brutna och har läkt helt fel. Mycket pengar kostade stövlarna, men det är dom värda, vad brukade jag spendera mina pengar på bara för några år sedan, skit och därmed elände.

Jag går stolt därifrån med mina fina vinterstövlar.

Ditte Nielsen

ALLT SOM HINDRAT

Det är förnyelsens krafter
som mig draga fram under
storm, kommer jag för att
våldet taga, skoningslöst
sopar jag undan allt som
skulle hindrat att jag tar
gestalt.

Ditte Nielsen

LÄGET NU

Människor har blivit
som djur.
Och djur har blivit som
människor.
Så är läget nu.

Lena Freij

HELA FÄRDEN

Leker du än,
nu närmare världen.
Leker du än,
som fisken i forsen.
Leker du än,
som kiden i skogen.
Leker du än,
som lärling till lagen.
Leker du än,
som kungabarn på ängen.
Leker du än,
så lek hela färden.

LO

FÖLJ OSS PÅ X
@SituationSthlm1

FÖRSTÄNDIGT

Vart är mitt förstånd.
När jag fått nog.
Vill jag va lycklig varje dag?
Vad skulle du råda ditt barn?
Saknar uppskattning, har fått
nog av olyckliga dagar.
Såna som försvagar.
Min tillvaro är ur balans,
när du tjötar hamnar jag i trans.
Stänger av mina känslor,
knäpper händerna och ber.
Inuti mitt vakuum där
sitter jag och ler men det är
inget du kan se.
När du tittar på mig
fladdrar drömmarna förbi.
Varför hålla på att slösa
min dyrbara tid.

Nadja

TANKAR

Här om kvällen tänkte jag på en som skjuter ihjäl en annan. Tänk beslutet innan han tar i pistolen, stoppar den i sin ficka. Undrar hur han tänker? Han kanske är tvingad! Eller det kan vara en annan sorts kille som bär på ångest och skjuter den första han ser.

Jag brukar tänka – undrar hur dom tänker innan dom utför denna grymma gärning?

Lena Freij

Serie: Marilyn Winter

VI ÄR EN DEL AV NÅGOT STÖRRE

Tillsammans är det vi som formar framtidens samhälle. Det är vi som ser till att skolor finns till nästa generation, att familjer har bostäder att bo i, att sjukhus har plats för nya patienter. Det är vi som är Sveriges byggnadsarbetare. Vi är händerna som bygger Sverige.

Alla har rätt till en bostad.
På www.byggnads.se/bostadspolitik
hittar du mer information.

BYGGNADS

A photograph of a person sitting at a light-colored wooden table, eating. The person is wearing a grey hoodie with a graphic that says "PEOPLE Love Your Hood" and a colorful patterned scarf. They are wearing a silver watch and a ring. On the table is a white mug of coffee, a plate with a yellow slice of food and a hard-boiled egg, and a bowl of food. The person is using a spoon to eat from the bowl.

Text **Maria Hagström**
Foto **Anneli Hildonen**

Ingen äter så mycket julmat som människor i hemlöshet. I december pikar mattillgången. Men annars kan dagarna innebära ett pusslande och åkande runt i stan för att undvika hunger. En ny studie visar hur det är att leva utan hem och kök: villkorad mat, tacksamhet, ett överskott av mackor och förlorade valmöjligheter.

När maten blir ett utanförskap

I Stockholm finns ett flertal ställen som serverar frukost till människor i utsatta livssituationer. Bland annat "Kafé i Gemenskap" som är ett samarbete mellan Svenska kyrkan och Ny gemenskap.

Det luktar kaffe och havregrynsgröt inne i Söderhöjds kyrkans café. I kön står morgonens besökare och väntar på dagens första mål. Situation Sthlm-säljaren Peter Karlstam behöver en frukost han står sig på, för resten av dagen är han "jävligt slarvig med att kaka".

– Det blir ofta först på kvällen. Dels har jag inte tid, man ska hit och dit, och ibland finns ingenstans att sitta och kaka. Jag har gått ner tjugo kilo på fyra–fem år, på grund av stressen på gatan, säger han och tillägger att man också blir mätt av öl.

– En öl är som åtta köttbullar i kalori-mängd, tror jag. Men det är mycket socker.

Vid ett av borden sitter kompisen Karl Olof Pettersson med sin bricka: gröt, ägg, smörgås. Han är tacksam att det finns sådana här ställen – annars hade det blivit katastrof.

– Mina pengar är slut på drygt en vecka, det går inte ihop. Är man hungrig nog står man till slut i en butik och äter grillad kyckling tills väktarna kommer.

Han kommer också hit för sällskapet och för att lämna lägenhetshotellet där han bor.

– Hemma blir det annars kanske en macka och en morgonbira. Bara misär. Det här gör att jag tvättar ansiktet och kollar hur jag ser ut i luggen.

Det är torsdag, vilket betyder matkasse-utdelning. Volontärer fyller papperskassar med bland annat pasta, plommontomater, pitabröd, frysta grönsaker och chips. Sånt de fått från Matbanken.

En man passerar bordet, med två kassar hängande från sin rullator.

– Fick du dubbelpåsar? kommenterar Karl Olof Pettersson.

– Jag fick en av herrn där, bytte mot en snus. Runt bordet nämner de fler platser där man kan få mat eller köpa för en billig peng: Convictus Bryggan i Hökarängen, Templet på Östermalm, Ny Gemenskap i Västberga, Frälsis vid Hornstull, Stadsmissionen vid Fridhemsplan. På helgen turas några kyrkor om att servera mat, på Medborgarplatsen finns utdelning, vid Vasagatan fika, Klarakyrkan soppa.

Det gäller att hålla reda på dagar, tider och platser. Många åker mellan ställena, pusslar ihop matintaget. Det har forskare vid Marie Cederschiöld högskola sett i projektet "Att äta

Situation
Sthlm-säljaren Peter Karlstam börjar ofta dagen vid Söderhöjds kyrkan. Där går det att få en frukost att stå sig på, för någon lunch äter han sedan sällan.

utan hem – hur personer i hemlöshet upplever mat och måltider".

– En del menar att om de håller ordning på tiderna så kan det bli ganska hyfsat med mat. Andra berättar om perioder av svår hunger, säger Viktoria Wallin, som är nutritionssjuksköterska i grunden och leder projektet.

– Personer i hemlöshet har inte heller samma möjlighet som andra att välja vad och när de äter. Allergier, smakpreferenser, identitet kopplat till mat – allt sånt är de fråntagna.

För människor generellt är mat så mycket mer än att bli mätt och få näring. Alla har matminnen och känslor kopplade till olika rätter och råvaror. Mat är högtider, festligheter och sociala sammankomster.

– Jag uppfattade att deltagarna i studien inte tillät sig att gå in i de känslorna. Maten blir ett utanförskap i sig.

I studien intervjuades 15 personer i akut hemlöshet. Deras relation till mat var främst kopplad till fysisk hälsa och överlevnad. Många beskrev också hur hunger påverkade tankar, känslor och beteenden. De kunde tappa skärpan, bli snurriga, och det hände att folk trodde att de var påverkade.

– Hur ska man orka med de många möten

man har på olika håll, till exempel med soc, om man inte har käkat på tre dagar? Tänker man på det när man ska träffa en person i hemlöshet? säger Viktoria Wallin.

Platser som delar ut mat beskrevs som en livlina. Tacksamheten var stor, men kunde också kännas förminskande.

– De kunde få mat bakvägen från en restaurang, men fick inte äta där.

Några beskrev känslor av att vara smutsiga eller att bli behandlade som barn. De märkte också att givmildheten ökade i december.

– Då dök människor upp som inte tänkte på dem tidigare. Det fanns både tacksamhet och en smärta i det. Det blir också en superpik med mattillgång just då.

Viktoria Wallin

Det sägs att ingen äter så mycket julmat som människor i hemlöshet. Det serveras på många ställen under december.

– Jag blir proppmätt bara av att titta på julbord. Förra året hade de bland annat vid Centralen varje dag, säger Peter Karlstam när han lämnar kyrkan med en matkasse i handen.

Karl Olof Pettersson och Peter Karlstam får med sig varsin matkasse från kyrkan med varor från Matbanken, dit doneras livsmedel från butiker, grossister och producenter.

"ÄR MAN HUNGRIG NOG STÅR MAN TILL SLUT I EN BUTIK OCH ÄTER GRILLAD KYCKLING TILLS VÄKTARNA KOMMER."

Den så kallade "10-kronorshamburgaren" från McDonalds är en vanlig måltid för Situation Sthlm-säljare och andra i hemlöshet.

Just nu sover han på en kompis soffa och kan laga middag där, som chili con carne eller falukorv och makaroner.

– Jag har haft familjeliv och lagade sånt till ungarna en gång i tiden. Men nu på dagarna blir det bara att få i sig nåt. Typ ett långt bröd med baconost.

Karl Olof Pettersson fyller i:

– Jag är så trött på kycklingklubbor och 10-kronorshamburgare. Eller 14-kostar de väl nu. Det luktar döden från frityren på McDonalds. Och alla torra mackor eller bullar man får överallt – bara kolhydrater. Jag tänker ändå på vad som är nyttigt. Hellre köper jag lunch för 30 kronor hos Convictus där de har vitkål och baljväxter än isbergssallad och gurka nånstans. Och så köper jag multivitamin för 12,50 på Lidl.

Även forskningen bekräftar att smörgåsar och fikabröd är överrepresenterade i matutdelningar.

– Många är sjuka eller har sår. Hur ska de såren kunna läka bra om de äter mest kolhydrater? De behöver protein. Tänk om man i alla fall hade äggsmörgåsar. Då skulle man kunna hålla sig mätt längre och

UNDERNÄRING KAN FÖRVÄRRA SJUKDOMAR

My Slagarp är distriktssköterska på Pelarbacken, öppenvårdsmottagning för människor i hemlöshet. Hon möter många som äter ensidigt eller lever med återkommande hunger.

My Slagarp

– Det påverkar kroppen. När hunger blir ett konstant tillstånd riskerar man undernäring och det yttrar sig på flera sätt. Många av våra patienter har till exempel svårsläkt sår.

Protein behövs för läkningen, men kosten består mest av kolhydrater. Patienternas befintliga sjukdomar kan förvärras – och nya kan utvecklas.

– Såsom blodbrist. Det börjar med brist på järn, blodvärdet går ner och leder till trötthet och nersatt ork. Går det riktigt långt kan även andningen påverkas.

Snabba viktförändringar gör också att mediciner kan behöva justeras, när kroppen svarar annorlunda.

Hunger sätter sig dessutom på psykiska måendet.

– Ängest, depression och stress kan förvärras, och koncentrationen svikta. Därför får de som kommer hit kaffe och en smörgås vid behov. Sedan går det att ha ett helt annat samtal.

eventuella sår skulle få bättre chans att läka, säger Viktoria Wallin.

Studien visar att hunger kunde flytta gränser för sociala normer och tabun. Det var inte ovanligt att äta av rester på snabbmatsrestauranger – något de aldrig hade kunnat föreställa sig innan de levde i hemlöshet.

– Att be om mat kunde vara svårt och skamfylt i början, men man vande sig. Det framkom även att den moraliska uppfattningen om att stjäla mat förändrades. Någon sa att äta i affären inte var riktigt samma sak som att ta ut det ur affären, säger Viktoria Wallin.

Situation Sthlm-säljaren Christopher Krantz var bara sex-sju år när han stal mat för första gången.

– Det var mina första brott. Jag snodde till morsan för att vi skulle kunna äta. Vi hade det tajt hemma.

Händer det att du stjälar mat i dag?

– Bara när jag verkligen håller på att krascha och inte har pengar. Har ni varit så hungriga att det regnar ner prickar i synfältet? Då är man mör.

Varför har du gått så länge utan mat?

– Det mentala måendet. När jag mår dåligt skiter jag i att äta tills jag får som ►►►

När maten blir ett utanförskap

Christopher Krantz dricker dagens andra kaffekopp på Situation Sthlm. En påse smörgåsar har skänkts från Münchenbryggeriet, men han saknar matlust.

Ett forskningsprojekt visar att mackor och fikabröd är vanliga i matutdelningar, vilket forskarna är kritiska till. Det blir mycket kolhydrater.

nu äter jag ofta på härbärgen, eftersom de drar 2 700 kronor för mat.

Som gammal kock är han inte imponerad, maten är "godkänd, men för få grönsaker".

– Kockarna gör ett bra jobb, de gör vad de kan av det de får. Men tänk om härbärgen kunde köpa in till exempel broccolibuketter så det räcker till alla, då hade det kunnat bli kanon. Men det är cash. Och frukosten är inte Special Koch Havrefras, det är chokladkulor eller gula kuddar med mjölkchoklad i. Det smakar ju fan.

I forskningsstudien fanns också exempel på religiösa inslag i samband med matservering, och vissa upplevde förväntningar om att medverka. Det känner Christopher Krantz igen.

– Jag har varit med om att på ett härbärge vara tvungen att stå upp, hålla i ryggstödet och sjunga psalmer innan maten. Men det var typ tio år sedan.

Har det hänt att främmande människor ger dig mat?

– Hur mycket som helst. Jag är tacksam att de gör det, men ibland känns det som att de ser ner på mig eller inte lyssnar på vad jag säger. Om jag säger att jag gärna vill ha en liten kaffe och en fralla så kommer de med en stor kaffe och en pastasallad. Jag kanske inte är sugen på pastasallad.

Tidningssäljaren Micke Olsson, berättar att han gick ner 30 kilo när han bodde ute.

– Jag brukade hämta matlådor hos Gula änglarna och Frälsis. Sen satt man på tunnelbanan och slafsade i sig.

Men på den tiden drack jag mig också mätt. Nu har jag börjat äta upp mig igen, säger han och klappar sig om magen.

Sedan han fick en Bostad först-lägenhet är inte mat ett problem längre.

– I går gjorde jag potatisgratäng och kassler. I kväll ska jag skiva en hel julskinka och frysa in. Jag hade skärmaskin kvar från när jag drev restaurang.

Hur känns det att ha ett kök igen?

– Freedom. ■

Micke Olsson

Ett antal ställen serverar bra mat till en billig peng. Men lunchpriset 40 kronor hos Stadsmissionens Mötesplats Mariatorget är ändå för högt för många.

mjölksyra och blir desorienterad. Då tvingar jag i mig nåt.

Christopher Krantz tar en klunk av kaffet inne på Situation Sthlm. Det och en halv pepparkaka är vad han har ätit hittills den här morgonen och förmiddagen.

– Men jag har nödproviant, säger han och tar fram ett äpple ur jackfickan.

Det ligger en stor påse med mackor bredvid

kaffemaskinen, som blivit över efter en konferens på Münchenbryggeriet. Men han har ingen matlust.

När han mår bra äter han ibland på restaurang, tack vare pengar från Situation Sthlm-försäljningen.

– Thaimat eller nån härlig husmanskost. Jag vet ju att det är viktigt att äta nyttigt. Men

TRASSEL

"VÄRLDSREKORDNIVÅ" DN

"GENIALISK"
KONSERT&MUSIKAL

"SKRATTAR SÅ DET
GÖR ONT!" AB

"KOMISK HÖGSTA KLASS" EXP

ÅRETS
ROLIGASTE
JULKLAPP!

ROBERT GUSTAFSSON PETER DALLE SUSSIE ERIKSSON (HÖST)
MALIN CEDERBLADH (VÅR) ANDERS JANSSON OLA FORSSMED PER SVENSSON
ANKI ALBERTSSON HENRIK JOHANSSON HANNA DORSIN
"OUT OF ORDER" AV RAY COONEY REGI: EDWARD AF SILLÉN

OSCARS
TEATERN

HÖSTEN UTSÅLD - BOKA VÅRENS BILJETTER!
SPELAR PÅ OSCARSTEATERN, STOCKHOLM

BILJETTER:
SHOWTIC

"SPRAKANDE"
PÅ SCEN

"STORSLAGEN"
DU I FOKUS

"FESTLIG
NOSTALGI"
DAGENS NYHETER

"LYCKOPILLER"
AMELIA

"GENERÖS
SMÄLLKARAMELL"
DAGENS NYHETER

"PUBLIKSUCCÉ
HÄRLIG PARAD
AV HITS"
EXPRESSEN

BASERAD PÅ LÅTARNA AV **ROXETTE**

JOYRIDE

THE MUSICAL

MUSIK & SÅNGTEXTER PER GESSLE

SUCCÉN SPELAS I HÖST OCH VÅR PÅ CHINA TEATERN, STOCKHOLM

BILJETTER:
SHOWTIC

EN
JOYFUL
JULKLAPP!

Beroende. Dödliga överdoser minskar. Behandling, sprututbyte och naloxon bidrar till överlevnad.

ALLTFÄRRE MÄNNISKOR dör av förgiftningar orsakade av narkotika eller läkemedel. Oavsiktliga överdoser och överdoser med oklar avsikt har minskat stadigt sedan 2015.

– Det är en positiv trend, säger Mimmi Eriksson Tinghög, utredare på Folkhälsomyndigheten, som berättar att dödsfallen sjönk med 12 procent mellan 2023 och 2024.

Det har inte gjorts någon analys av varför utvecklingen går åt rätt håll, men det finns troliga förklaringar. En av dem är att

tillgången till LARO, läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende, har ökat.

– Det är en behandling som har stor effekt på dödligheten. Dessutom har naloxon blivit mer tillgängligt, vilket också spelar roll.

Naloxon, som kan häva opioidöverdoser, finns numera receptfritt på apotek. Läkemedelsbolaget lämnar inte ut uppgifter om hur många som har köpt det, men Mimmi Eriksson Tinghög har hört att försäljningen är låg.

– Det är bra att det finns recept-

fritt, men det kostar fem hundra kronor. Kostnadsfrågan är viktig.

Naloxon delas ut på LARO-mottagningar och sprututbytet till människor som använder opioider. Det har räddat liv.

Mimmi Eriksson Tinghög lyfter också sprututbytesverksamhet som en bidragande faktor till att narkotikadöden minskat, liksom arbetet som tull och polis gör för att begränsa nya farliga droger.

– De har riktat in sig på webbshoppar och preparat som inte narkotikaklassats än, särskilt

syntetiska opioider. Vi utreder nya substanser och ser till att de narkotikaklassas, säger hon.

Genom Varningssystem Narkotika, VSN, som Folkhälsomyndigheten ansvarar för, kan information om farliga substanser snabbt delas mellan myndigheter, sjukvården och socialtjänst, organisationer – som i sin tur kan nå ut till brukare.

SVERIGE HAR LÄNGE legat i topp inom EU när det gäller narkotika-relaterade dödsfall.

– Sverige ligger inte högst längre. Men jag ogillar att jämföra länder, för det är otroligt svårt. Vi kan ta Rumänien som exempel: om vi rapporterar in fem hundra dödsfall och Rumänien femtio dödsfall, trots att de har en större population, blir det svårt att få en rättvis bild, säger Mimmi Eriksson Tinghög.

Även om trenden överlag är positiv i Sverige, så visar statistiken att utvecklingen går åt fel när det gäller avsiktliga överdoser – självmord.

”Det är en behandling som har stor effekt på dödligheten.”

ISTOCKPHOTO

– Det är väldigt olyckligt. Det är viktigt att få syn på det, för här behövs andra åtgärder. När man pratar om överdoser tänker man ofta på oavsiktliga, men här ingår även suicid. En stor andel har ett bruk i botten.

Folkhälsomyndigheten poängterar att fördjupade kunskaper behövs om hur läkemedels- och narkotikarelaterade självmord kan förebyggas. Det behövs även mer kunskap om narkotikaklassade läkemedels roll i olika åldersgrupper, samsjuklighet och psykisk hälsa bland människor med skadligt bruk och beroende, samt kvinnors behov och riskfaktorer. Dödsfallen minskar inte lika mycket bland kvinnor som bland män.

– Det går att förebygga förtida dödlighet, men det kräver både akuta och långsiktiga insatser inom många områden, säger Mimmi Eriksson Tinghög.

RÄTTSMEDICINALVERKET redovisar årligen vilka läkemedel och droger som – ensamma eller

i kombination – bedömts ha bidragit till att personer avlidit. Bedömningen görs utifrån dödsorsaksintyg och obduktionsrapporter.

Generellt är opioder och benzodiazepiner vanliga. Överst på listan finns oxikodon, ett smärtstillande läkemedel. Därefter läkemedel som används vid svår ångest och sömnproblem.

Heroin har minskat sedan åren före pandemin. År 2018 dog 111 människor av heroinöverdoser i Sverige, en siffra som 2024 sjunkit till 44. ■

DÖDSFALL I LÄNET

■ **Stockholms län följer samma mönster som landet i stort.**

■ **2024 dog 98 män och 65 kvinnor av läkemedels- och narkotikaförgiftningar. Det var 6,62 döda personer per 100 000 invånare. I hela landet var det 6,86.**

■ **2015 dog 169 män och 68 kvinnor. Det var 10,70 personer per 100 000 invånare. I hela landet var det 9,74.**

"Jag har säkert gjort 30 hjärt- och lungräddningar"

Situation Sthlm-säljaren Tomas Liljebrink har varit med om att flera vänner fått överdoser.

– Jag har säkert gjort trettio hjärt- och lungräddningar i mitt liv medan jag ringt ambulans. Det är bra att det nu kan finnas naloxon hos oss som är på plats. Det har säkert räddat nåt liv.

Sedan i somras får han metadon i en LARO-behandling.

– Det gör att jag har slutat ta heroin.

Att dödliga överdoser minskar tror han kan bero på att kunskap om

Tomas Liljebrink

säkrare användning av droger är större i dag än tidigare. Han upplever att brukare efterfrågar den informationen.

– Förr sket man mer i det. Kunskap är kanske mer tillgänglig nu, till exempel via nätet och sprututbytet. Jag var där förra veckan för att jag

ville testa mig för en blodsjukdom. Hade det inte funnits sprututbyte hade jag nog skitit i det. Det är så enkelt att svänga in där i stället för att ringa och boka tid nästan.

Men han önskar att personer som använder droger skulle ha möjlighet att testa narkotikan.

– Folk vill veta vad de stoppar i sig. I till exempel Holland kan du köpa nåt på gatan och gå till ett sprututbyte och kolla innehåll och kvalitet på det du köpt. Det skulle vara bra att kunna även i Sverige.

COLORBOX

Oro när viktigt läkemedel försvinner

Kring nyår försvinner ett viktigt läkemedel vid opioidberoende. Läkemedelsföretaget Indivior drar tillbaka depålösningen, som ges som månadsinjektion, från den svenska marknaden.

Beskedet har väckt oro bland patienter och anhöriga.

– Det är klart man blir orolig om man har ett läkemedel som fungerar och det försvinner, inte minst med tanke på vad patienterna har i bagaget och vet vilka effekterna kan bli, säger Martin Kåberg, överläkare på Beroendecentrum.

Martin Kåberg

"Det är klart man blir orolig om man har ett läkemedel som fungerar och det försvinner."

Enligt honom finns det cirka 2 000 personer som får LARO-behandling i Stockholm, varav 10 procent får depålösningen Subutex.

– De har det av en anledning. Olika preparat passar olika patienter, säger Martin Kåberg.

De patienterna tvingas nu byta

till ett annat läkemedel. Alternativen är metadon och buprenorfin i tablettform som ofta innebär dagliga besök på mottagningen. Det finns även ett annat depåpreparat som ges via injektion – Buvidal.

Situation Sthlm-säljaren Hans Persson får Buvidal. För honom är det helt avgörande att få läkemedel via injektion en gång i månaden.

– Om jag hade behövt springa till mottagningen ofta för att få tabletter hade jag inte slutat knarka. Jag hade inte haft tid med det.

Även Martin Kåberg beskriver stora vinster med depåpreparat som inte behöver tas ofta.

– Men injektionspreparaten är inte helt översättningsbara. Då är det extra känsligt att byta från ett till ett annat. Stabilitet i behandling är viktigt.

Han har svårt att överblicka effekten av att Subutex försvinner.

– Jag tror att det kommer att funka bra för en del att byta läkemedel. För andra kan det bli utmaningar. Risken är återfall.

12

procent av personer som injicerar droger har hepatit C i Stockholms län. 2017 var andelen smittade 59 procent. Minskningen beror bland annat på ökad provtagning och att fler gör behandling.

20

procent har alkoholkonsumtionen minskat under 20 år, visar en rapport från CAN. Och unga 17-29 år och äldre 65+ dricker alltmer lika.

ORD FRÅN GATAN

"Jag har ledsna ögon på bilden. Jag måste varit ledsen. Grundledsen."

Vid den sista Situation Sthlm-intervjun med Pia Sjögren 2019 fick hon se en bild av sig själv, tagen på Situation Sthlm sent 90-tal. Hon tittade på bilden en stund, sedan sa hon: "Jag förstår henne... vi har slutit fred".

HALLÅ

Lägesrapport från en säljare

JOHAN OLSSON

Sonny Berglund har inte riktigt bestämt sig ännu vad han ska köpa för julklapp till sin flickvän.

"Julen är ingen speciell tid för mig"

För Sonny Berglund är julen mest några dagar som passerar. Men en julklapp till flickvännen blir det nog.

Hur ska du fira jul?

– Jag brukar inte fira jul nåt speciellt, har inga egna ungar. Jag kör väl det ihop med tjejen, kårar lite skinka, lite julmat.
– Jag brukar åka upp till saluhallen

och köpa ett kilo färdigkokt skinka.

Hur var jularna när du var liten?

– Det var hemma hos mormor och Gösta ute i Salem – han brukade somna i soffan till Kalle Anka, han drack brännvin, morsan höll sig till vin. Men det var ganska trevligt så, traditionellt julbord med lutfisk och allt, mormor lagade all mat, hon var duktig i köket. Det var mamma och hennes dåvarande pojkvän, en moster, mormor och

Gösta, vi var några stycken.

När öppnade ni julklapparna?

– Det var efter Kalle Anka. Jag minns en jul, då tappade jag en vinare i backen, det blev ett jävla liv på morsan. Det fanns ju mera vin så det var ingen fara så, men just då blev det ett jävla liv.
– När lite grej blir det väl att jag köper till tjejen, vi har ingen tradition så att byta julklappar, det har mera blivit så.

ULF STOLT

Köparnas svar på säljarnas tack-sms för Swish-köpet

"Jag skulle vilja 'placera' dig i skolmiljö för att berätta för eleverna vad livet är för något."

"Det var så roligt att se dig. Det är roligt att ha vänner som också är nyktra."

"Stort tack för att du viftade med Toni så jag fick läsa ett fantastiskt bra reportage. Min mamma var från Nykarleby och jag är där varje år."

"Ska ge tidningen till morsan som hängde mycket med Toni i tonåren."

"Har läst tidningen i många år och gillar den mycket, både för innehållet och syftet."

Alla svar förmedlas till respektive säljare.

Säljaren Peter tackar för köpen den här månaden och ser fram emot nästa månads försäljning.

– Vi fortsatte leva

Vira från Ukraina berättar om flykten, sorgen och ljuset i mörkret

FOTO: JOSEFIN CASTERYD /IKON

När bomberna föll över staden Bakhmut i Ukraina tvingades Vira och hennes man att lämna allt. Sitt hem, sin trygghet och alla minnen. Men mitt i förlusten fann Vira något ovärderligt: kärleken till livet och styrkan i att hjälpa andra.

Vira är 47 år, vinmakare till yrket och numera socialarbetare i Lviv. Hon är en av tusentals människor som tvingats fly från Ukraina. Viras berättelse är en av många – men den bär på något universellt: en påminnelse om hur snabbt livet kan förändras och betydelsen av att kunna vara någon annans ljus i mörkret.

När Vira och hennes man evakuerades från Bakhmut i april 2022, var det under kaotiska och farliga omständigheter.

– Vi fick bara ta med en väska. Vi valde våra katter och lämnade allt annat, berättar Vira.

Hennes ögon tåras och rösten blir

ostadig. Vägarna var bombade, framtiden oviss. Paret tog sig till Dnipro, sedan vidare till Lviv. Där sov de i två dygn efter de utmattande veckorna i skyddsrum utan el, vatten eller värme. Den 5 september 2022 fick de veta att deras hem, liksom sonens och föräldrarnas, hade förstörts.

– Det värsta var inte att huset förstördes, det var att jag trodde att alla fotografier av min sons barndom var borta, säger Vira.

Mirakulöst nog räddades familjens fotoalbum av en vän. När bilderna återförenades med familjen blev det en seger – en påminnelse om att även i krigets mörker finns ljusglimtar. De spred bilderna till andra familjer som inte haft samma tur, grät tillsammans, mindes. Och viktigast av allt – de fortsatte leva.

I dag arbetar Vira på ett boende för andra ukrainare som tvingats fly från sina hem. Hon stöttar och hjälper människor

som befinner sig i samma situation som hon själv en gång gjort. Hon vet exakt vad som krävs för att börja om.

– Folk säger att jag räddar andra. Men i själva verket räddar jag mig själv, säger Vira med eftertryck.

Act Svenska kyrkan stödjer hundratals mikroprojekt i Ukraina – projekt som det boende som Vira är engagerad i. Genom att stärka lokala initiativ och utbilda människor i att organisera sig, skapas en grund för självhjälp och långsiktig återhämtning. Ett sätt att ge tillbaka människors värdighet och framtidstro.

– Jag är tacksam att jag får vakna varje morgon. Att prata med min man. Att veta att mina barn är i säkerhet. Att vara med mina katter. Att få leva och älska.

Viras berättelse är en påminnelse om att varje gåva gör skillnad. Att varje krona kan bidra till att någon får en ny chans.

Susanna Olivin, Act Svenska kyrkan

tryggt
givande
givasverige

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

Sprid ljus i mörkret

I natt vaknar miljontals människor till ljudet av krig och konflikt. Swisha din gåva för fred till 900 1223.

act
Svenska kyrkan

Företagsprenumeration

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på den här sidan? Kontakta oss:

HERMAN SUNDGREN
Tel: 08-545 953 94
Mejl: herman@situationsthlm.se

ZBK

3d0 arkitekter ab

Abaton
PRODUKTION AB

adda
Ett företag inom SKR

afa
FÖRSÄKRING

Akademikerförbundet SSR

Akademikernas a-kassa

ALLBA

ANDERS BODIN FASTIGHETER

APHOS

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

BENGT DAHLGREN

BOLIDEN

Bonnier Fastigheter

BOTKYRKABYGGEN

BRANDKONTORET
Fastighetsbolag i Stockholm

Brokerway

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN

BYGGNADS

Capio

CERTE REVISION

CHINA TEATERN

constant clean
CARWASH EQUIPMENT SINCE 1987

coop
östra

Crayon

Daymi

DANVIKSHEM

dina Dina Försäkringar

DS Smith

EM
EINAR MATTSSON

ERSTA DIAKONI

FASCHING

FAMILJEBOSTÄDER

FF Profilreklam AB

Flinks JÄRN

Fora

FRANK & CORDINATA
AKTIEBOLAG

FLOWY

Gröna Lund

STOCKHOLM SCHOOL OF ECONOMICS
EXECUTIVE EDUCATION

HAMMARBY IF

HANSA PROJEKT

L E Hellstedt A/B
FASTIGHETSFÖRVALTNING

Hertz

Hillgate
ADVISORS AB

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

HEMSÖ

hiQ

HRM
Affärsutveckling
Relationer med affärsförus

JÖRGENSENS RÖR AB

HUMAN CARE
Your Life. Your Way.

FRANK & CORDINATA
AKTIEBOLAG

ICONIC WINES

INDUSTRI VÄRDEN

IKANO
Bostad

Indutrade
Industrial Components

IT-UNDERHÅLL
I STOCKHOLM AB

iiiriiiis
utvecklingscenter

investor

JANKE WIKHOLM

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

inResonance
Always in Tune

investor

ALLSERVICE

JÖRGENSENS RÖR AB

KEABGRUPPEN

KERAMIKSTUDION GUSTAVSBERG AB

Kommunal

KPA

Kyrkornas Secondhand i Täby

LENNART ERICSSON FASTIGHETER AB

Liberalerna

LIME TRAVEL
SINCE 1995

LO

MAREN EL AB
Incubation - Service - Jour

M Ekholms konsulttjänst AB

m3 BYGG

MEMFIS

Miljöhuset I STOCKHOLM AB

MIKAs
Etabl. 1986
STOCKHOLM

MÄNNISKORÄTTSDOMSTOLN

NACKA STRAND DENTAL

netlight

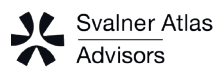
CWS

FLOWY

ICONIC WINES

Kommunal

netlight

OSJANI ISAAC SAUL KARLSSON

JHON ALLAN:

"Ett popkalas av organiserat kaos"

Efter internationella hyllningar är den 25-åriga artisten Jhon Allan tillbaka med sin tredje egenproducerade EP, *Pure Illusion*.

MUSIK Den musikaliska resan började tidigt för Kärrtorpsbon Victor Jhon Allan Garcia. Redan som 11-åring lärde han sig att spela piano och började sedan DJ:a på fritidsgårdar. Intresset ledde honom vidare till musikgymnasiet Rytmus, där

han tjatade sig in trots låga betyg. Efter att ha producerat åt artister som Yasin, Felix Sandman och Haley Bridge tog han till sist klivet ut som soloartist.

– Jag hade funderat över att bli artist, men jag vågade väl inte. Jag tänkte att jag var bättre bakom spakarna. Men jag satt kvar efter några sessions och gjorde mina egna demos som jag visade för mina kompisar. De tyckte om det och uppmuntrade

mig att släppa det.

Redan efter den första låten som släpptes 2022 blev han kontaktad av ett stort skivbolag med erbjudande om ett skivkontrakt, men det kändes för tidigt. Sedan dess har han släppt den mesta musiken independent och producerat nästan allt själv.

– Jag behövde tid att växa utan deras premisser. Jag ville inte ge bort makten över mitt artisteri. Jag tänkte också att om jag fått

erbjudandet en gång, varför skulle jag inte få det senare.

Tidigare i år utsåg Spotify Jhon Allan till en av årets artister att hålla koll på. Han har dessutom nått ut internationellt i musikmedierna Earmilk och DMY, kanske tack vara hans genreöverskridande sound. Musiken är en bred blandning som han bland annat tackar uppväxten med en svensk mamma och en peruansk pappa för. Hemma spelades allt från Ted Gärdestad till salsamusik.

– Mitt sound är ett popkalas av organiserat kaos, en kombination av indierock, jazz och hiphop.

NU ÄR JHON Allan aktuell med sin tredje EP, *Pure Illusion*, vars titel syftar till föreställningar som man byggt upp i sitt eget huvud som sedan krossas.

– Jag tycker om att jobba i koncept och min förra ep handlade om de sju olika stadierna av sorg, så jag ville representera kärlek här. Men mitt liv tog en mörkare vändning så det fick bli två olika sidor av samma historia.

Eftersom han främst lagt fokus på produktion innan, var det viktigt för honom att utveckla sitt låtskrivande den här gången.

– Jag är dyslektiker så jag har inte varit ett så stort fan av text innan, och när jag lyssnar på musik har jag främst lyssnat på produktionen. Men jag började skriva dagbok och då kändes det som en naturlig väg att gå.

Näst på tur för Jhon Allan är ett album som han hoppas kan släppas nästa år.

– Jag är skittaggad på ett album och ett större projekt. Det blir som ett avslut på mina tidiga dagar.

EMMA THIMGREN

Harold Pinters klassiska pjäs **Fastighetsskötaren** sätts upp på Stockholms stadsteater i regi av Emma Bucht. Den handlar om två bröder som erbjuder en hemlös man arbete som fastighetsskötare i ett nedgången hus. Relationerna mellan männen, som spelas av Johan Rheborg, Sven Ahlström och Henrik Norlén, utvecklas till ett maktspel och familjekonflikter avslöjas. *Fastighetsskötaren* har premiär 11 december.

KULTURHUSETS STADSTEATERN

GABRIEL LILJEVALL

Internethandelns sista mil

Julia Lindblom fortsätter blotta e-handelns dolda baksidor i nya boken *Den sista milen*.

BOK Författaren och journalisten Julia Lindblom är tillbaka med en ny bok som synliggör arbetsvillkoren bakom internethandeln. I *Den sista milen* får paketbuden själva berätta om sina upplevelser av branschens allt hårdare krav på rekordsnabba leveranser. De vittnar om osäkra anställningar, hög stress och låga löner, vilket gör att de ibland måste ha dubbla jobb.

– Buden är ofta migrantarbetare, internationella studenter eller personer med osäkert uppehållstillstånd, vilket gör att de inte vågar protestera. Jag har

också tittat närmare på systemet som möjliggör de här arbetsvillkoren och hur det i sin tur påverkar klimatet.

Eftersom budföretagen använder sig av underleverantörer behöver de själva inte ta det dyra arbetsgivaransvaret, ett upplägg som Julia Lindblom menar satts i system eftersom just "den sista milen" till konsumenten är olösam.

– Det skulle kunna vara ett bra jobb. Många jag intervjuar har sen utbildat sig till lastbilschaufförer och fått betydligt bättre villkor. Men snart kommer den nya lagstiftningen, plattformsdirektivet, som ska reglera gig-ekonomin, då får vi se hur det påverkar Sverige.

EMMA THIMGREN

Ny barnbok för blivande Djs

BOK Före detta breakdansaren och d:n Kenneth Agibou följer upp boken *Electric Boogie* med sin första barnbok, *Lär dig DJ:a med Kenny Black*. Med en tänkt målgrupp på 10-12 år får man lära sig från grunden – dj-historia med kapitel om 70-talets Bronx, Kool DJ Herc, Grandmaster Flash och Afrika Bambaataa. Man får lära sig om rytm, bpm, cue, beatmatch, loops, EQ-teknik och hur man bygger ett dj set.

Finns i bokhandeln från 4 december.

ULF STOLT

Ny blick på det dokumentära

FILM David Herdies – grundare av Memento Film och prisbelönt producent och regissör – blir ny dokumentärfilmskonsulent på Svenska Filminstitutet. Han har Guldbaggenominerats tre gånger för Bästa film, vunnit över 100 internationella priser och har bland annat producerat *Den svenska torpeden* och *Yung Lean: In my head*.

– I en tid där världen skälver, där kulturen pressas tillbaka och där oro och ångslan präglar vår bransch sen en tid tillbaka, behövs mod. Mod att prova nya berättelser och röster. Mod att vara ärliga, nyfikna, vilda. Mod att samarbeta och lära oss av varandra, säger David Herdies.

Efter två decennier i rollen som producent vill han nu vara med och bygga ett ännu starkare och friare film-Sverige. Han tillträder sin tjänst 12 januari.

ULF STOLT

15

personer på scenen blir det när Dramaten sätter upp en dansteaterföreställning av Karl Marx "Das Kapital" på Stora scenen, i regi och koreografi av Örjan Andersson. Uppremiär 6 december.

SPECKSGATAN VILL ÖPPNA UPP SCENKONSTEN

TEATER På sitt instagram skriver den fria teatergruppen Specksgatan att "film och teater knallade – ut kom vi".

De fyra skaparna – Juni Ullman, Thea Fryknäs, Filippa Hedenbeck och Emilia Stierna – beskriver att de arbetar med ett

"rätt, direkt, tv-inspirerat uttryck riktat till en publik som sällan känner sig hemma i teatersalongen".

– Vi vill göra humor. Absolut. Samtidsatir – ett förhöjt samtida uttryck, säger Emilia Stierna.

Föreställningen "Sneaky Fuckers", som spelas

på Maxim-teatern 10-11 december, är Specksgatans första egen-skrivna föreställning.

Nu repar de för fullt.

– Vi har även riktat oss lite till den unga publiken på TikTok och instagram, så det finns efterfrågan från Göteborg och

Malmö att spela där, säger Thea Fryknäs.

Följarna i sociala medier vill gärna se dem göra film- eller tv-serie.

– Så vi är ju självklart sugna på att göra det också, säger Filippa Hedenbeck.

ULF STOLT

TRE KORTA

LÅT

"Fly", John Död

Från ep:n *kr:29:50* som kom tidigare i år. Om att fly från träsket, ensam under stjärnorna, dit vildkatten aldrig tidigare satt sin våta tass. Om bomber, underliga ting och utsuddade konturer.

BOK

Sömmen Ulf Lundell

Varje julafton ska man – i stället för julevangeliet – högläsa från sidan 173 till 188, om ett julfirande som är något av det obekvämate och roligaste som beskrivits i en svensk roman.

FILM

The Royal Tenenbaums

I stället för att se *Grinchen* – den mest sedda julfilmerna – se Wes Andersons film från 2001. Med bland andra Bill Murrey och en briljant Gene Hackman. På tal om att familjen är det viktigast.

Folkmusiken tar plats på Åsen

Konsertserien Spelmansmusik
på Åsen vill introducera en
bredare publik till folkmusik.

MUSIK Under vintern erbjuds en uppsjö julkonserter i Stockholm, men Spelmansmusik på Åsen vill erbjuda ett lite annorlunda firande. Den 9 december hålls deras julkonsert som beskrivs som ett "alternativ till Spotiftys julmusiklista".

– Det här är ett vardagsrum för traditionsmusik. Den musik som lever mellan människor blir mer relevant, säger Sara Parkman, artist och konstnärlig ledare.

Konsertserien som startade 2023 är ett samarbete mellan skivbolaget Supertraditional och

Hägerstensåsens medborgarhus. Bland akterna som bjuds in återfinns en bred internationell repertoar, med syfte att välkomna en större mångfald i musiken. Samtidigt möts äldre traditioner med mer modern folkmusik för att locka en större publik.

– Folkmusiken är lite dålig på att visa upp sig, den kan kännas museal eller som något som tillhör förr i tiden. Men det är en musik som är lika levande som alla andra.

När säsongen avslutas i december uppträder Supertraditionals julorkester och kören Tusen Tungor. Fler konsertdatum för vårsäsongen kommer framöver.

EMMA THIMGREN

TIPS

**från chefredaktör
Ulf Stolt**

Noll att förlora Bret Easton Ellis

BOK Anledningen till att Clay, huvudpersonen i Bret Easton Ellis debutroman *Noll att förlora* från 1985, återvänder hem till Los Angeles är att det är jullov från college.

Familjen är samlad men stämningen i huset är märkligt dämpad, middagarna ävts under tystnad och julpyntet känns mest som kulisser, han upplever det lika konstlat och falskt och fult och fel som det han känner i sitt inre.

Han träffar vänner, de driver runt bland glitter och pynt, påtända och apatiska, desillusionerade.

I loch med att mycket av det som sker i boken utspelas under jullovet så blir det att julen, dock som en passiv figurant, blir en del av handlingen och stämningen i boken – alla dekorationer och lampor och överdåd och presenter och spelad familjesammanhållning blir en bitter och ironisk dekor och symbolisk kontrast till det som sker i Clays inre. Tomhet och yta exponeras effektivt mot julens överdåd – ett grepp Bret Easton Ellis även använde i romanen *American Psycho*, där vissa scener utspelade sig under julen.

ULF STOLT

”Årets tema är stort på så många sätt och det ska bli oerhört roligt att se alla bidrag. Kärlek kan vara rufsig, elegant, storslagen, sned och vind.”

Karin Nilsson, tillförordnad överintendent på ArkDes. De hundra pepparkakshusen som ställs ut har gjorts på temat kärlek. Tävlingen sker i tre kategorier - barn, vuxna samt arkitekter, bagare och formgivare. Vinnarna koras 14 december.

[illegible]

ÄR ANT- ARTIS	↓	ARGON FÖR KEMIST	→					↓	LAPP PÅ LUCKAN HJÄLP- ORGANISA- TION	↓	DANSAS PÅ TALLRIK?
ALICE ... KUHNKE ORT VID SÄVEÅN	→		→					→	SLÄR REJÄLT PRATA STRUNT	→	
	→		→					→		→	
LÄGGER TILL	→	ENHETS- SYSTEM EN DE VIL	→					→	I TUDELAD BESKRIV- NING	→	PÅ POTATIS MILJÖ- VÄNLIGT BOENDE?
VÄG	→		→	VÄRD- DELNING				→	LÄNGTA	→	
	→		→					→		→	
FÖR ÄRA								→	HOLK VIRKET		VAK FÄR SKOR- POR
PARTI- VÄN- NERNÄ	PRÄST I GT			FÄNGAR INSEK- TER MED TUNGAN	HASA	DJURISK	↓	NYCKEL- ORD DELAR DAG MED EDGAR			
SJUKLIG	↓			ÖKEN- TYGET							
	→					HELIUM					
MÄNG- HÖV- DADE	→					TAL I TAL KUNDE INTE BRAILLE					EL- BOLAG
DEN TRÄS PÅ STICKA		HIN HÄLE		DALIGT HAR VÄN- NER SOM TRÄFFATS				SÄGS KRITISKT	→	BLIR NI I OBJEKTS- FORM ÄRORIK SEGER	
PRO- BLEM MED TAL					FINT I FAT SES PÅ FRI FOT		MUSIK- GRUPP MED ROSANNA				ELDAT UTAN VED
SNYTA			TOLKIENS TRÄD- VÄSEN SLÄPAR			LIVS- FÖRING I DET LÄGET					
BUNDIT SAMMAN				TECKNAD HUND PRONOMEN FÖR FLERA			I OCH INNE I ETT DEL AV KROG- SHOW				STIRRA OFINT
TILLRÄT- TALÄG- GER		VAR INA SCOT POJKE MED TIGER			TOMT INTER- JEKTION			REGNAT TAR OBE- KYMRADE DET MESTA MED			↓
	→					I KORGEN I SKOGEN?					
BACH- VERK			RELI- GION I JAPAN						HAR STÖD- JANDE FUNKTION		

Lös, skicka in och vinn

Som en liten paus i läsningen tycker vi att du nu, när du bläddrat ända hit, ska hämta en penna, lösa korsordet och skicka in det till oss. Via vår intrikata slumpgenerator kommer sedan tre vinnare att dras bland de inskickade rätta lösningarna.

Vinnaren belönas med en Situation Sthlm-reflex, två specialdesignade vykort, nyckelband samt ett klistermärke, andraplats belönas med en reflex och nyckelband, tredje plats får ett nyckelband.

Kryssvinnare #331:

Pelle Burrau, Järfälla

Nyckelband:

Hans Age, Norrtälje
Steve Västermar-
ken, Norrköping

Se förra månadens
lösning på sidan 46.

Skicka in ifyllt kryss
senast **30 december** till:

Situation Sthlm
Torkel Knutssonsgatan 37
118 49 Stockholm

Eller digitalt till:
red@situationsthlm.se

Namn:

Adress:

Postadress:

Stockholmskrysset är
ett samarbete mellan
Situation Sthlm och
tidningen **Krysset**,
en månadstidning för
alla kryssintresserade.

KRYSSET

IAN DELDEN

PLO ledaren Yassir Arafat och före utrikesministern Sten Andersson (S) vid en presskonferens i Stockholm.

December 1988. Influen sarekord, klotterlagen, sexklubbsdemonstration

SICHUAN-INFLUENSAN slår rekord. 400 000 svenskar sjukskrivna. I Stockholm sjukanmålar sig 110 000 personer under en vecka.

Privatspanare Ebbe Carlsson får 24 643 kronor av staten för sina utlägg i samband med spaningarna efter Olof Palmes mördare. Han har begärt 1,2 miljoner kronor i ersättning.

Den visitationslag – även kallad klotterlagen – som Anna-Greta Leijon föreslagit, stoppas efter

att miljöpartiet, vpk och samtliga borgerliga partier säger nej.

Karl XII dödsdag 30 november blir stökig, bråkigt på flera håll i stan med motdemonstranter och rekordmånga poliser. Senare på natten har 180 personer gripits för misshandel, ordningsstörande och våld mot tjänsteman.

Yassir Arafat besöker Stockholm inför överläggningar i FN senare om en tvåstatslösning på

konflikten Israel/Palestina.

En bakmaskin kostar 1 890 kronor.

Ett trettio-tal män demonstrerar med plakat och slagord utanför sexklubben Tabu på Odenplan. Många förbipassande kvinnor ger dem sitt stöd. Men en värdinna från klubben kommer upp och ber dem ”dra åt helvete”.

En 41-årig man, som under en månad varit misstänkt för

mordet på Olof Palme, kallas till förhör, hämtas av polis och anhålls.

TIO DAGAR OM året är luftföroreningarna i Stockholm akut dåliga. De dagarna föreslår trafik- och miljöborgarrådet Ingemar Josefsson att trafiken till city stoppas.

Täby kommun tar ut landets absolut lägsta kommunalskatt, 26:70 kronor. Stockholm stad tar ut 29:36 kronor i kommunalskatt.

En illegal ammunitionsfabrik upptäcks i ett förråd i Farsta som hyrs av Socialtjänstförvaltningen, som i sin tur hyrt ut lokalen.

Konsumentprisindex i november var 6.0 procent, priserna steg med 0.2 procent samma månad enligt SCB.

85 narkossjuksköterskor i Stockholm säger upp sig i protest mot att de inte får kompensation för sin vidareutbildning.

Astri och Evert Taubes vänner ger upp försöken att kunna resa statyn ”Lutspelaren” på Riddarholmen. Grunden är en långdragen konflikt med Per-Evert Taube om vem som ska utföra förstoringen av Astri Taubes statyett.

Stockholms 400 farligaste jobb ska kartläggas.

Handelns utredningsinstitut beräknar att vi kommer att julhandla för 28 miljarder.

ULF STOLT

1969 Sverige får en andra tv-kanal, TV2. Om man hade en äldre tv behövde man en så kallad TV2-adapter som konverterade till VHF, då den kanalen sände på UHF-bandet.

1290 Kung Magnus Ladulås – son till Birger Jarl – avlider på Näs slott på Visingsö och förs till Stockholm och begravs i Riddarholmskyrkan. Han efterträds av sin son Birger.

1975 Svenska invandrare får rösträtt i kommun- och landstingsval och till valet i kyrkofullmäktige.

Testbild från TV2 1969.

Ur arkivet: #96, april 2005

Första intervjun inför släppet av första plattan ”Laleh” med 23-åriga Laleh Pourkarim på omslaget, gjord av Kajsa Grytt – då med lika många år i musikbranschen som Laleh levte. Ebon Kram på Stockholms tjejour är försiktigt optimistisk – männen får förändra sig själva, hon ställer sig på kvinnornas sida. Hemlösa utnyttjas som målvakter i ekonomisk brottslighet, trumgruppen Yakumbé fick som första grupp utmärkelsen Årets Rinkebybo, SL:s trygghetstelefon – trygghet eller skattefinasierat angiveri? Mathias Hackzell trampade på en mina utanför Tuzla, Normal förlag startar på Södermalm, krisstöd saknas för utsatta kvinnor. Kent släpper *Du & Jag* Döden, Lillemor Östlin ger ut *Hinsehäxan*.

Morgondagens nyheter skrivs idag

Stöd vårt förebyggande arbete
för barn och deras familjer.
Swisha 900 35 18

**STOCKHOLMS
STADSMISSION**

PÅ HÖRNET

En Stockholmare
mitt i steget

**JULIUS CELIK I HÖRNET AV
VÄSTRA TRÄDGÅRSGATAN/
LANTMÄTERIBACKEN.**

"Jag är lite av en antimaterialist"

Jobbar du där bortifrån du kom?

– Nej, jag är ledig i dag, har jour ibland så jag får fredagen ledig. Jag jobbar med it-teknik, så jag kan få ett nattlarm och behöva fixa nåt, då måste de ge mig en ledig fredag.

– Jag kan göra det hemifrån eller en bar eller var som helst, behöver bara ha min jobbdator.

Har du börjat julhandla ännu?

– Jag har bestämt mig för att inte köpa eller ta emot presenter. Sagt det till alla, jag är lite antimaterialist. Men det kommer nog inte funka, de ger mig alltid grejer...

– Chokladen i påsen är till när annan, faktiskt. Det är tryfflar.

TEXT **ULF STOLT**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

Julius Celiks yrkestitel är senior software developer, mjukvaruutvecklare. "Det är lätt, bekvämt, enkelt att få jobb". Han borde egentligen alltid ha sin jobbdator med sig, men det har han inte. Om han inte har jour.

UPPLEV ANNANDAGS- BANDYN

EN DEL AV DET SVENSKA KULTURARVET

FREDAG
26
DECEMBER
ANNANDAG JUL

PÅ ZINKEN!

12:00:
HAMMARBY DAM – UPPSALA

16:00:
HAMMARBY HERR – SIRIUS

KÖP BILJETT I TID PÅ
HAMMARBYBANDY.SE

TACK TILL:

RAMIRENT

Q-GRUPPEN

Handelsbanken

**HAMMARBY
BANDY**

Att förbättra världen kommer med ett lågt pris.

(39kr/mån, inkl. moms, forskning om barncancer, bekämpning av hemlöshet, tillvaratagande av barns rättigheter, fattigdomsbekämpning, naturskydd, läkarhjälp i krisländer och Bra Miljöval. El till inköpspris tillkommer.)

Bra Miljöval

GodEl